

ДНЕВНИКЪ

(Стенографически)

на

ОБЛАСТНОТО СЪБРАНИЕ ПЕТА РЪДОВНА СЕСИЯ.

Х ЗАСЪДАНИЕ ВЪ ЧЕТВЪРТЪКЪ НА 27-Й ОКТОМВРИЙ 1883 ГОД.

(Начало въ 1 часа сл. пл. подъ председателството на Д-ра Странски.)

Предсѣд.: (звъни) Засѣданието се отваря. Ще се прочете поименний списъкъ на г-да депутатитѣ.

Секр. Руселиевъ: (чете списъкътъ)

Предсѣд.: Присѣтствуватъ 41 представители, отсѣтствуватъ 10, съ отпущкъ: Д-ръ Стояновичъ, Христовъ, Гуневъ, Наумовъ, Маджаровъ, Бракаловъ, Консуловъ; безъ отпущкъ: Н. П. Григорий, Францеско Райнолди и Юруковъ.

Ще се прочете протоколътъ отъ миналото засѣдание.

Секр. Руселиевъ: (чете)

Предсѣд.: Има ли нѣкой да направи бѣлѣжка върху прочетения протоколъ? (нѣма). Протоколътъ се приема безъ измѣнение.

Ще се прочетатъ нѣкои съобщения.

Секр. Д-ръ Данчовъ: (чете)

Пловдивъ, 25 Октомврий 1883 г.

Господине Предсѣдателю,

Важни причини изискуватъ отсѣтствието ми за малко време отъ Обл. Събрание. Моля прочее да ми се даде отпущкъ отъ 10 дни, който ще почне отъ 27-й того.

Съ приличното си уважение оставамъ.

(подп.) Г. Консуловъ

№ 2893. Пловдивъ, 25 Октомврий 1883 г.

Господине Предсѣдателю,

Заедно съ настоящето си, имамъ честта да представя на одобрението на уважаемото Областно Събрание единъ законопроектъ за ратантъ, изработенъ по грижата на Господинъ Директорътъ на Земледѣлието, Търговията и Общитѣ Сгради.

Приемете и пр.

Генералъ-Губернаторъ,
(подп.) А. Богориди.

Началникъ на Канцеларията,

(подп.) Г. Павлитовъ.

Ст.-Загора, 27-й Октомврий 1883 г.

Господине Председателю,

Злощастие фамилиарно ма принуждава да отложа дохожданието въ Събранието, не-
ходатайствувате моля осмодневенъ отпущкъ.

(подп.) Д-ръ Стояновичъ.

Предсѣд.: Приема ли Обл. Събрание да се даде отпущкъ на Г. Д-ръ Стояновичъ?
(Гласове: приема) Нема ли възражение? (нѣма) Приема ли да се даде отпущкъ и на Г.
Консуловъ? (приема се).

Пристъпиха къмъ 1-й въпросъ на дневенъ рѣдъ, именно върху 2-рото разискване
на законопроекта за чалтишкитѣ земи. Ще се чете 1-й членъ.

Секр. Руселиевъ: (чете)

II

Законопроектъ.

Чл. 1. Земиѣ, подлѣжащи на служебността (servitude) за сѣние оризъ, се осво-
бодяватъ отъ нея срѣщу едно обезщетение, платимо отъ притѣжателитѣ на земиѣ на ония,
които сѣ се ползували отъ тая служебность, и тия земи оставатъ свободна собствен-
ность на първитѣ.

Предсѣд.: Комисията не прави никакво измѣнение на тоя членъ.

Пеневъ: До колкото помна презъ 1879 година Областното представителство прие
едно рѣшение, чрезъ което се запрещава сѣянieto на ориза. Не знай какъ сѣ поглѣждали
правителството и частнитѣ лица на това рѣшение. Знаа само това, че въ Пазаржикския
Департаментъ тая година се посѣяха 3—4 чилтика и види се има нѣкои причини, по
които се е позволило това, като се е пренебрегнало рѣшението на Обл. Събрание. Но
чудното е че ако на едни се позволило да сѣятъ чилтици, защо не и на други? Как-
то и да е азъ ще моля Почит. Обл. Събрание да приеме едно предложение, именно да
приеме единъ членъ въ тоя законопроектъ, който да бѣде първъ и да постановява вед-
нажъ за всякога, че сѣянieto на чилтицитѣ се запрещава.

Предсѣд.: Ако правите предложение, дайте го писменно.

Пеневъ: То е кратко и мисля нѣма защо да го давамъ писменно.

Предсѣд.: Съгласно съ Вжтр. Правилникъ всички предложения ставатъ писменно.
За това трѣба да изпълниме това искание на Вжтр. Правилникъ.

Г. Караджовъ: Тоя законопроектъ се представа съ мотиви, които казватъ, че
рѣшението на Обл. Събрание отъ 1879 год. е такъво, което запрещава сѣянieto на чил-
тицитѣ. Ако има такъво рѣшение, ако самъ г. Директоръ на Финанцията исповѣда въ
мотивитѣ си, че го има, не знаа да ли е турено въ сила? Г. Пеневъ дохожда да ни
казва, че тая година се посѣяха 3-4 чилтика въ Пазардж. Департаментъ. Значи това рѣ-
шение не е било изпълнено и то спрямо нѣкои лица. Азъ моли, преди да пристѣпимъ
къмъ гласуване на предложението на г. Пеневъ, да ни се разясни отъ офиц. трибуна,
именно какъ е станало това: да се позволи на едни мѣста да се сѣе оризъ, а на други
да се запрѣти. Ако е законно рѣшението на Обл. Събрание, азъ питамъ какъ е станало
та се е престѣпило?

Дир. Гешовъ: Вѣрвамъ Г. Караджовъ отправи запитванието си на правителството
изобщо. Азъ макаръ да имамъ честта да представлявамъ по една частъ правителството,
обаче ще забълежа, че немога да отговора на това запитване на Г. Караджова. Всичко,

което мога да кажа сега е, че азъ незнай да се е разрѣшило отъ правителството сѣненіе-то на оризъ. Въ моята Дир. поне нѣма никакво извѣстие за това. Предъ видъ на това най-хубаво ще бѣде — ако Г. Караджовъ мисли да направи запитване въ тая смисълъ — да го направи послѣ, толко повече че то е съвѣстѣмъ отдѣлно отъ законопроекта, който имаме сега на разискване. Ако Г. Караджовъ желае да направи такъво запитване, по тоя начинъ да го направи и, вѣрвамъ, правителството все ще може да отговори нѣщо.

Г. Кесляковъ: И азъ станяхъ да кажа, че наистина въ Пазарджикския Департаментъ се е сѣялъ оризъ, противъ изричното желание и рѣшение на Обл. Събрание.

Азъ толко повече скърба, че се е сѣяло оризъ, безъ да се вземе въ внимание рѣшението на Обл. Събрание отъ хора, които сж взели участие въ това рѣшение. Наистина рѣшението на Обл. Събрание не е взело форма на законъ и не е потвърдено отъ Н. И. В. Султана, но рѣшението поне за Обл. Събрание и за неговитъ членове трѣба да е рѣшение повече отъ законъ. Изриченъ законъ нѣмаме, който да запрещава сѣянieto на чилтишкиѣ земи, но рѣшението на Обл. Събрание трѣбаше да се вземе въ внимание отъ правителството и да се тури въ дѣйствиe. До колкото зная правителството е уважило това рѣшение и е запретило сѣянieto на оризи и това още повече доказва, че много притѣжатели на чилтишки земи отъ Пазард. Департаментъ сж се оплаквали, че правителството взема пари за данѣкъ, а пакъ не имъ позволява да обработватъ земитѣ си за да могатъ да го плащатъ. Но нѣкои г-да и противъ това рѣшение и противъ волята на Обл. Събрание, си позволили да сѣятъ. Азъ мисля предложението на Г. Караджова е умѣстно. Да се пита правителството да каже защо не е можало да запрети сѣянieto на оризъ, съгласно рѣшението на Обл. Събрание? Ако, г-да, мислимъ, че трѣба да дозволимъ сѣянieto на чилтик. земи, — ако не сж толко вѣдни послѣдствіята отъ сѣянieto, за което ще ни освѣтлятъ г-да Докторитъ, — азъ съмъ съгласенъ да се позволи, нъ на всѣки начинъ това трѣба да стане чрезъ рѣшението на Обл. Събрание.

Гр. Караджовъ: Неможа друго да кажа, освѣнъ скърбта си, за гдѣто въ нашата областъ се сѣяло оризъ противъ рѣшението на Обл. Събрание. А пакъ нашето Областно Правителство, което трѣбва да бди за изпълнението на рѣшението на Обл. Събрание, не само е чудно, но още и възмутително, какъ то да незнае, че се е престѣпило това рѣшение. (Предсѣд.: г-нъ Караджовъ, ограничете се на предмета. Ако желаете да правите запитване вѣнъ отъ разискванието, можете слѣдъ изчерпванието на дневния рѣдъ. Сега има на разискване законопроекта за чилтиш. земи.) Азъ ще дойда на дневний рѣдъ, но по-напрѣдъ има да кажа, че нашитъ закони се издаватъ отъ насъ депутатитѣ: тукъ ние ги изучаваме, разискваме и гласуваме. А за да можемъ да разискаме, за да можемъ да гласуваме единъ законъ трѣбва ний сами да имаме честна дума, че ще го пазимъ. Рѣшението, г-да, взето въ Областното Събрание, е престѣпено. Вслѣдствие на това ако вие днесъ разисквате законъ и искате да гласувате, азъ немога да си дамъ гласътъ за законъ, който послѣ ще се престѣжива. Ние заирѣтихме да не се сѣе оризъ и днесъ чухме, че се сѣяло; и чудно е, какъ днесъ ни се казва отъ правителството, че до сега незнаяло, че се сѣе вѣкадь оризъ! Това е чудно. Може би нѣкои г-да да възразятъ, че това рѣшение на Обл. Събрание не е законъ. То добро; но ако правителството дозволи да сѣе нѣкой притѣжателъ, защо да не дозволи и на други? Питамъ, кои сж тия г-да, които сж сѣяли оризъ и какво е това кѣпаво правителство, че нѣмало сила да имъ запрети, когато за най-малки случаи правителството праща жандарми съ бюлюнци, а за представенитѣ нарушения не е имало сила? Питамъ на какво основание да е престѣпление за единъ

сѣянieto, а за други да не е? Азъ отъ гдѣ да зная сега да гласувамъ за предстоящия законъ, че ако се потвърди ще се приспособи? Може би хората да го неспѣлняватъ, а правителството да мълчи. Ако не се е испѣлнило рѣшението на Обл. Сѣбрание, какъ можемъ да очакваме, че и законътъ ще се испѣлнява? Ако рѣшението на Обл. Сѣбрание е прѣстѣнено, нѣма гаранция, и ако се потвърди настоящия законъ, че ще се испѣлнява отъ населението. За това именно искамъ отъ оф. трибуна да ми се съобщи дали ще се потвърди тоя законъ, и ако се не потвърди да ли рѣшението на Обл. Сѣбрание ще се испѣлни по настоявание на правителството?

Дир. Ив. Ев. Гешовъ: Г. Караджовъ, като членъ на Обл. Сѣбрание, трѣбва да познава добръ предписанията на Вжтр. Правилникъ, споредъ който никакви въпроси неможатъ да се предлагатъ на правителството преди предварително да му се съобщатъ за да се приготви да отговори. Тукъ се поставя въпросъ, за който правителството нѣма никакви свѣдения и интерпелаторътъ настоява тоя часъ да му се отговори. Това не е парламентарна практика, това не е съгласно съ правилника. Правителството най-послѣ се състои отъ шестъ Директори и може когато се постави единъ въпросъ къмъ правителството, оня Директоръ, който се намѣри тая минута на трибуната, да незнае нищо, да нѣма никакви свѣдения за въпроса. Може ли да се иска непрѣменно на минутата да отговори? Азъ повтарямъ, че въвъренната ми Дирекция нѣма никакви свѣдения по въпроса, който г. Караджовъ повдига. Ако желае Обл. Сѣбрание може да проводи една коммисия въ Дирекцията да се увѣри. Може би нѣкои отъ другитъ Директори да знаятъ нѣщо по тоя въпросъ и вѣрвамъ даже че иматъ свѣдения по него; но трѣбва да се съобщи на правителството за да се приготви къмъ отговоръ. Именно за това е прието да има въ Вжтр. Правилникъ да казва, че когато се повдига въпросъ, който предизвиква отговоръ отъ страна на правителството, тоя въпросъ трѣбва да се съобщи предварително на правителството.

Колкото за изказанитъ думи отъ Г. Караджова, думата *къпаво* правителство е излишна дума, която нетрѣбаше да излезе отъ г. Караджова, който е назначенъ отъ Г. Глав. Управителъ: Главний Управителъ е правителство съ своитъ директори. Повтарямъ, правителството щеше да бѣде готово да отговори на въпроса на г. Караджова, щомъ му бѣше съобщенъ съобразно съ Вжтр. Правилникъ. А за сега моля Обл. Сѣбрание да пристѣпи къмъ разискванието на предмѣта, който е на дневенъ рѣдъ.

Д-ръ Хисановъ: Азъ съмъ ималъ честъ да бѣда членъ въ коммисията, която е разгѣдвала въпросътъ за чилтишкитъ земи, преди Обл. Сѣбрание да вземе рѣшението за което е дума. И зная, че ако се взе това рѣшение отъ Обл. Сѣбрание, то се основава повече на това, че сѣянieto на оризитъ е врѣдително за здравето. Азъ не искамъ да кажа какъ е взето това рѣшение, да ли вслѣдствие на здрави и сериозни изучавания на въпроса; но работата е че Обл. Сѣбрание взе рѣшение и значи желателно е това рѣшение и правителството да испѣлни като употреби всѣкакви мѣрки. Обаче това рѣшение не е взело форма на законъ. (Предсѣд.: Моля Ви на предмѣта бѣдете)—Азъ върху него говоря. Ако г. Предсѣд. добръ слуша, ще бѣде убѣденъ, че не съмъ вънъ отъ предмѣта.—Правителството не вѣрвамъ да е имало възможността или да има за напредъ за да испѣлни такъво рѣшение, ако даже и сега рѣшимъ изново да се запрети сѣянieto на оризитъ. Азъ единъ, ако да имахъ такива ниви, нѣмаше да се съобразя съ такъво рѣшение и ако искаха да ми запретатъ можехъ даже да питамъ на основание на кой законъ ми се запретява? Ако правителството не ми покаже нѣкой законъ, тогава можа даже да го тегля на съдъ за обезщетение за загуба.

битъ, ако ми предизвика такива съ запрещението си. И именно за това мене не ма очудва обстоятелството, че едни сѣяли, а ма очудва какъ и други не сж сѣяли.

Колкото за въпроса да ли трѣба да се сѣе оризътъ, азъ ще кажа, че ако се глѣда отъ здравословна точка зрѣние, сѣянieto трѣба да се унищожи. Но желателно е за такъво унищожение да не съществува само рѣшението, което нѣма сила на законъ, но единъ законъ миналъ презъ разнитѣ формалности. Сега имаме случай, за това тоя законъ, когото сега ще разискваме, трѣба де съдържа единъ пръвъ членъ за запрѣтаване сѣянieto на ориза. Г. Пеневъ като говори въ тая смисълъ, не каза какъ да ся направи такъво предложение. При всичко това, азъ забѣляжихъ, че желанието на г. Пенева бѣше тагъво. Ако се предложи единъ пръвъ членъ на тоя законопроектъ, който да запрѣтава сѣянieto на оризитѣ, азъ ще го подкрепя и се надѣя, че ако той се приеме отъ Обл. Събрание, това ще бѣде ползно.

Колкото за въпроса: да ли ще се потвърди законътъ отъ надлѣжното мѣсто, то е вънъ отъ днешното ни разисквание. Азъ моля Обл. Събрание да приеме единъ членъ, който да запрѣтава сѣянieto на ориза. Защото сега неможе да се изпълни първото рѣшение на Обл. Събрание и правителството неможе да се осжжда, че не е турило въ изпълнение това рѣшение, като населението си е въ пълното право да му каже на основание на кой законъ правишъ такъво запрещение. За повдигнатия въпросъ отъ Г. Караджова, той е за сега безвремененъ.

В. Нейчовъ: Азъ ще забѣлежа, г-да, че въпросътъ за мене поне е важенъ, и съ всяка искренность казвамъ, че не сме готови да размислимъ сега върху него и да кажемъ тѣй или инакъ. Не сме готови да дадемъ гласовѣтъ си за него съ всичкото знание на работата. Тоя въпросъ е толкова дълбокъ и никой незнае какъ се е добило правото за сѣяние и на какво основание. За това трѣба и предлагамъ да се отложи за 2-3 дена да се изучи по-добрѣ.

С. С. Бобчевъ: Ще да подкрѣпа предложението на г. Пенева, да се вмѣсти единъ пръвъ членъ въ законопроекта, който да предписва запрещението за сѣянieto на оризитѣ. Знаемъ, г-да, че още въ първата сессия на Обл. Събрание, презъ 1879 год., излѣзе рѣшение, съ което се запрети сѣянieto на оризитѣ. Дѣйствително, това рѣшение на Обл. Събрание трѣбаше да види своето изпълнение и азъ съмъ на мнѣние, че много по-хубаво щеше да бѣде, ако това рѣшение, тѣй или инакъ не бѣше се нарушило. Но за голѣма жалость, и азъ слушамъ, че е нарушено. Сега, да ли можеше то безъ наказание да се наруши; да ли можеше да се наложи наказание на тия, които сж го нарушили; да ли правителството е взело мѣрки и какви именно за да се предпази нарушението, тия сж други въпроси. Трѣба да видимъ предварително да ли това рѣшение можеше да се изпълни или не. Тогава само можемъ да заключимъ да ли е то престѣпно или не.

Всеизвестно е началото, че едно рѣшение на народното представителство, каквото и да е то, трѣба да бѣде облѣчено въ надлѣжна законодателна форма; тогава само това рѣшение дѣйствително може да се счита за настоящъ законъ, законъ въ пълната смисълъ на думата. Знаемъ много хубаво, че всѣки единъ законъ неможеше да бѣде изпълненъ, ако той дѣйствително е приетъ отъ представителството, но не е промулгиранъ и не се е потвърдилъ. А какво бѣше рѣшението на Обл. Събрание, съ което се запрещаваше сѣянieto на оризъ? То бѣше едно просто неказано желание да се запрети сѣянieto на чилитицѣ. Може ли се твърди, г-да, че то бѣше облѣчено въ законодателна форма, че то бѣше не друго, а законъ? Вървамъ всѣки ще каже, не. Въ такъвъ случай не можемъ

укорива правителството, че не е могло да го изпълни. Както и да е било, обаче днес ни се представява законопроектъ, който преобръща чалтишките земи въ свободна собственостъ. Ако искаме това рѣшение да се изпълни, на мѣсто е да го помѣстимъ въ тоя законопроектъ, въ единъ членъ првъ, за какъвто прави предложение г. Пеневъ, т. е. за да се запрѣти сѣянieto на оризитѣ, на основание станалото рѣшение. Отъ моя страна азъ подкрѣпямъ предложението на г. Пеневъ и мисля, че всички мои събратия ще го подкрѣпятъ.

Предсѣд.: Г. Нейчовъ прави предложение за отлагане на въпроса. Спорѣдъ Вжтр. Правилникъ то предшества всички други.

В. Нейчовъ: Искамъ да прибавя нѣщо за подкрѣпление на предложението ми. Г-да, (Предсѣд.: Вашето предложение ще се гласува, остава да се говори сега само за или *противъ* отлаганieto).

Я. Д. Матакиевъ: Азъ ще моля г-да депутатитѣ да иматъ търпението за малко нѣщо да докажа, че щомъ се предложи предложението, каквото на г. Пеневъ да се тури првъ членъ въ законопроекта за сѣянieto или не на чалтишките земи, то неще бѣде злѣ да се обмисли въпросътъ, като той е доста важенъ; и г. Нейчовъ има право като предлага да се отложи въпросътъ. Азъ ще се помѣча да докажа нуждата за отлаганieto. Заглавието на законопроекта гласи тѣй: «законопроектъ за преобръщаніе на чалтишките земи въ свободна собственостъ», т. е. тукъ се говори за ония чалтишки земи, които сѣжъ подъ сервитудъ, които сѣжъ сиречь ниви чужди, а нѣкъ други лица иматъ право въ извѣстно врѣме, презъ 4 или 5 год. да ги сѣятъ за своя полза, за тия земи говори законопроектътъ. А сега предложението на г. Пеневъ е да се тури единъ членъ въ тоя законопроектъ, който да унищожи изобщо сѣянieto на оризитѣ. Азъ дѣйствително, както можатъ да помнятъ много мои събратия, всекога съмъ билъ противенъ на сѣянieto, а и сега съмъ противъ, но чини ми се, ако се приеме това предложение на г. Пеневъ, трѣба да стане промѣнение въ заглавието на законопроекта, защото не сѣжъ подъ такива условия всичките земи, за които говори законопроектътъ. Има земи, които се казватъ чорбалджи, които сѣжъ собственостъ на сѣщитѣ, на които и нивигъ, както и правото да сѣятъ чалтици или възможността да сѣятъ това. А въ такъвъ случай тѣхъ нѣма за какво да освобождаваме отъ сервитудъ. Значи, ако оставимъ законопроектътъ съ таквото заглавие, ще приемемъ противоречіе съ първия членъ, който се предлага сега. Отъ друга страна тоя законопроектъ е доволно важенъ. Съ него особено се натоварва една частъ отъ населението да плаща и чини ми се той трѣба да се обмисли по-сериозно, за да не направимъ нѣщо прибързано. За това мнѣнието на г. Нейчова да се отложи разискванието е именно послѣдствие предложението на г. Пеневъ, да се обмисли въпросътъ по-добре, какъ да се направи самия законъ, какъ да се тури въ такъвъ случай заглавието и какъ изобщо за тоя првъ членъ да се направи като се помисли повече и за обезщетението: за това подкрѣпамъ предложението на г. Нейчова да се отложи въпросътъ отъ днешния дневенъ редъ.

Предсѣд.: Предложението на г. Нейчова е слѣдующето: (чете) «понеже законопроектътъ за преобръщаніе въ свободна собственостъ на чалтишките земи е отъ голѣма важность, защото е отъ естество да ангажира силно кеснитѣ на голѣмъ брой данъкоплатчи и като представителятъ не сѣжъ имали време да изучатъ въпросътъ въ всичките му подробности, Събранието прие и отлага разискванието му».

Подкрѣпа ли се това предложение? (подкрѣпи се) Които сѣжъ за него да станатъ прави. (приема се).

К. Величковъ : Съгласни сме и гласуваме за предложението на г. Нейчова да се отложи въпросътъ, но чини ми се съ това не вършимъ голѣма работа. Защото съ това какво приемаме? Както всекога отлагаме да изучимъ въпросътъ отъ едно идущо заседание и послѣ да го разискваме като предполагахме че сме го изучили. Но да ли дѣйствително сме го изучили? Особенно сега предложението на г. Пенева ни се представи тъй внезапно, щото ни кара да се позамислимъ. И тоя законопроектъ, тъй важенъ, както и това предложение като додемъ да ги разискваме ще ни представатъ хиляди въпроси, които ще изискватъ разрѣшение. Така щото като вземемъ да разискваме обширно ще видимъ, че не можемъ да свършимъ въпросътъ въ нѣколко заседания; ще се появятъ много други въпроси, които ще предизвикатъ намѣси на лични страсти а това да става въ такива въпроси, е срамъ за Обл. Събрание. Предъ видъ на това бихъ молилъ Обл. Събрание да натовари една особена комисия съ тоя законопроектъ и съ предложението на г. Пенева да го обсъди тя насаме и да го представи така както е или съ измѣненіята, които тя намѣри за добръ да предложи. Азъ признавамъ, че много по-добръ е още днесъ да се разисква законопроектътъ, обаче като въпросътъ е толкова важенъ ние приехме да се отложи догдѣто се изучи добръ. Съ тая цѣль азъ прихващамъ да се отложи и до края на сесията, но ако останемъ пакъ ние да го изучаваме, пакъ нищо нѣма да направимъ, и за това предлагамъ да се възложи на специална комисия. Точно повече трѣба да се помисли по-сериозно върху тоя законопроектъ, защото и съ него ще натоваримъ една частъ отъ населението да плаща излишенъ данѣкъ.

Д-ръ Хакановъ : Предложението на Г. Величкова е твърдѣ уместно и азъ съмъ увѣренъ, че съ провежданіето на законопроекта на комисия, било на вѣхтата било на нова специална, ще се изучи въпретъ много по-добръ. Азъ съмъ противъ сѣянито на оризитѣ и длѣженъ съмъ да бѣда противъ. Но ако се обмисли добръ въпросътъ може да се убѣди и правителството и Обл. Събрание, че съ нѣкой предуказителни мѣрки може на мѣста да се позволи сѣянито.

Зная, че въ Влашко има много трѣски, но Ромѣнското правителство взема мѣрки да почне да се сѣе и въвъ Влашко оризъ. Така щото и ние въ нѣкой мѣста можемъ да позволимъ сѣянито на оризитѣ, но ви казвамъ, че това може да стане отъ интересъ много по-широкъ, отъ колкото тѣснитѣ и едностранчиви взглядове на нѣкоя докторска комисия. За това азъ поддрѣпамъ предложението на г. Величкова, и моли и моитѣ събратия да го поддрѣпатъ и приематъ.

Едно само ще забѣлѣжа тукъ, че въ тая комисия трѣба да влезатъ и нѣкои търговци, земледѣлци и нѣкои отъ санитарната частъ и тъй само всестранно ще може се изучи въпросътъ и ще се добие едно полезно рѣшение. Защото въпросътъ не се касае само за позволение да сѣе или не оризътъ; трѣба да се помисли сѣщо какъ да стане обезщетението на правоимѣющитѣ. Прочетете законопроектътъ и ще намѣрите много задължения на правителството и сума задължения на населението, които едва ли въ 4 години могатъ да се завършатъ. Мотивитѣ представени къмъ законопроекта не сѣ достатѣчни, не могатъ да освѣтлатъ насъ въ това тъй преживѣло право на земятъ. Тоя въпросъ както казахъ може да се изучи много по-добръ отъ комисията и да вземе едно по-практическо рѣшение. За това предложението е добро и трѣба да се приеме. Най-послѣ нашата страна като е малка тоя въпросъ заслужава по-сериозно изучаване, защото се касае за урежданіето на повече отъ 96 хиляди уврати земя. Комисията трѣба да вземе миѣнието и на много хора отъ вънъ, вещи по тая работа и слѣдъ всичко това да представи миѣнието си вър-

ху окончателното заприщание или не на съянието оризъ и обезщетението на правоимъющитѣ.

Г. Кесяковъ: — Има предложение отъ Г. Величкова да се проводи въпросътъ на специална комисия, но не зная до колко може да се приеме това предложение. Тоя законопроектъ бѣше проведенъ на комисията; той се разисква три дена отъ нея — и Величковъ бѣше въ тая комисия — и дойде до единъ резултатъ. Областното Събрание е проводило законопроектътъ на комисията, като се е основавало на знанието ѝ. Следователно незная защо да се праща изново и на специална комисия, че ти щѣла да го изучи по-добре, когато комисията, на която бѣше проведенъ законопроектътъ, го разиска и представи своя рапортъ, като си запазва правото пакъ да дава освѣтление при разискването за причинитѣ, по които е направила нѣкои измѣнения и поправки. За това азъ мисля, излишно е да се проважда на друга комисия, защото като каже Обл. Събрание, че трѣба да се проводи на нова комисия, мисля съ това ще искаже недовѣрие къмъ първата комисия. Това искахъ да кажа.

Касателно предложението на Г. Пенева, ще кажа, че е неумѣстно, защото тука въпросътъ не се касае до унищожението на чалтицитѣ, но се касае до освобождението имъ отъ сервитуда. Следователно съвсѣмъ друга работа е въпросътъ за съянието на чалтицитѣ и друга е работата на законопроекта, цѣльта за който ни се помѣна и отъ почит. офиц. трибуна. Ако се разисква въпросътъ да се сѣе или не оризъ, азъ си запазвамъ правото да направа бѣлѣжка и да помоли Обл. Събрание, да приеме едно мое предложение, но то тогава, когато му дойде рѣдътъ.

Тоя законопроектъ сега е представенъ отъ правителството съ тая цѣль да се урѣди сервитудътъ.

Най-сетѣ на края на тоя законопроектъ можемъ да приемемъ единъ членъ за унищожение на чалтицитѣ, но предварително да рѣшимъ за сервитуда, който стои на пръвъ планъ, а послѣ да рѣшиме трѣбва ли да се сѣе или не оризъ.

И. Димитровъ: Азъ съмъ напълно съгласенъ съ Г. Кесякова. Самото заглавие на законопроекта показва каква цѣль гони той. Цѣльта на законопроекта е за обръщанieto на чалтишкитѣ земи въ свободна собственост. Съвсѣмъ друго нѣщо е да ли ще се сѣятъ тия земи или не. То е другъ въпросъ. Не виждамъ прочее за нужно да се проважда законопроектътъ пакъ на комисия. Предложението, което прави Г. Пеневъ, заслужава наистина внимание и може да се направи съ него даже особенъ законъ, защото, най-послѣ, знаемъ не тъй лесно се потвърдяватъ законитѣ, ако особено тѣ не съдържатъ доста мотиви. За сега да приемемъ възражението на Г. Кесякова да не се проважда на комисията тоя законопроектъ, нѣ въ бѣдѣщото засѣдание, когато той се разисква, да се помисли и за предложението на Г. Пенева отдѣлно, което може да състави особенъ законопроектъ, или пакъ по други начинъ може да се приеме.

К. Калчевъ: Когато се разисква единъ законопроектъ, въ всѣко положение на разискването на въпроса може Обл. Събрание да се сирѣ и ако намѣри, че въпросътъ е доста важенъ, да го прати на комисията или на друга, специална за по-сериозно изучаване. И Г. Величковъ имаше пълно право дѣто каза, че Г. Пеневъ направи своето предложение внезапно при ветхиванieto още въ разискване на тоя законопроектъ и ни застави да се замислимъ, е прочее това предложение да се проводи на комисията за да го изучи. А понеже то е за да се прибави единъ членъ въ законопроекта, естествено трѣба да се проводи на комисията заедно съ законопроекта. Азъ съмъ членъ отъ комисията, която разгледва законопроектътъ. Но ще кажа, че ако се проводи пакъ на комисията,

нѣма да направи нѣщо повече отъ колкото е направила, а същото ще излѣзе ако се проводи на особена комисия. Така щото излишно е да се проважда на комисия толко повече, че ние вече приехме да се отложи въпросътъ за друго заседание. Това отлагане нѣма за цѣль освѣтъ да се изучи по-добрѣ въпросътъ, а може още повече да се продължи срокътъ само да излѣзе нѣщо по-добрѣ да си съставимъ по-добро мнѣние за въпросътъ. Вѣрвамъ и Г. Величковъ да се съгласи съ това. Предложението на Г. Пенева иска да даде саниция на онай препорѣка на Обл. Събрание, която я е направило презъ 1879 година то бързо за тоя предметъ. Настоящия законопроектъ наистина има цѣль да урѣди сервитудътъ, но не разумѣвамъ, че като имало въ мотивътъ на законопроекта, че това се представя вслѣдствие рѣшението на Обл. Събрание да се не сѣятъ чилтицитѣ, да се счита запрещението свършено вече. Мисля съ едно драсване само на перото не може да се запрети да се сѣятъ оризитѣ. Да се каже само на правителството да запрѣги сѣянieto на чилтицитѣ и азъ още е въпросъ азъ да не сѣя ако имамъ нива. Друго нѣщо щеше да бѣде ако имаше законъ. Азъ съмъ противъ предложението на Г. Пенева, защото всѣкога съмъ билъ противъ посѣганieto на собственостъ. Никой нѣма право, освѣтъ единичий притежателъ да располага съ имота си, но пакъ казвамъ, че предложението на г. Пенева може да се разисква само на дневния рѣдъ, за това вѣрвамъ Г. Величковъ ще се съгласи, че не трѣба да се праща на комисията, защото не може да се очаква практически резултатъ.

К. Величковъ: Г-да, азъ още въ бюджетарната комисия казахъ, че тоя законопроектъ е важенъ и не може да се разгѣда както трѣба, когато особено комисията е преговарена съ цѣлий бюджетъ. Тоя законопроектъ се досѣга до-най-сѣщественитѣ нѣща на икономическото положение на страната и азъ незнай какъ искаме да го разгѣдаме въ единъ день? Когато се разгѣдва той, трѣба да се викатъ хора най-вещи, хора търговци да може да се обмисли и за състоянието на населението. Въ всячкитѣ други държави, когато се представятъ такива важни въпроси, се нарѣждатъ парламентарни комисии. Тѣ даватъ заключение, основно, представятъ мнѣние какъ може да се помогне на земледѣлцитѣ, на икономическото положение на страната и камарата се произнаси. Така поне трѣба да става и въ насъ. Но така ли правимъ ние? — И азъ неукорявамъ бюджетарната комисия, но, макаръ и да съмъ членъ отъ нея, казахъ и пакъ ще кажа — да се не докача г. Кесяковъ — че при тѣзи работи на комисията не може да разгѣда въпросътъ, който е отъ най-сѣщественитѣ. Азъ моля моитѣ събратия да се покажатъ въ тоя въпросъ отъ височината на своята огромна задача, която е да помогне на населението, което той представлява. Понеже тоя въпросъ досѣга интереситѣ на нашето земледѣлческо население, понеже той се касае за обезщетение на 96 хиляди уврати ниви. Само това би трѣбало да Ви стрѣсне, г-да и да ви накара за съставянieto на особена комисия за тоя важенъ въпросъ. Казвамъ, че колкото да има помѣжду хора, колкото да може Обл. Събрание да изучи въпросътъ всестранно, като се състави специална комисия, тя все по-основно ще изучи въпросътъ. Въ нея ще се викатъ хора земледѣлци, отъ Пазарджикскитѣ, отъ Пловдивскитѣ Департаменти, хора съ здравъ разумъ, които все ще знаятъ по-добрѣ въпросътъ отъ насъ, тѣ ще представятъ всички свѣдения, които ще се взематъ да ги представятъ тукъ, да рѣшимъ тоя важенъ въпросъ. За това ви моля, г-да, да приемемъ да направимъ това. Ако съзнавате всякото значение на въпросътъ, вѣрвамъ ще признаете, че може и трѣба да се приеме предложението ми. Тукъ не се касае въпросътъ дали ще се докачи нашата комисия, че не е разгѣдала добрѣ въпросътъ. Такъвъ въпросъ не трѣба

да се тури при нашето честолюбие. Да рѣшимъ да се не сѣе оризъ, каза единъ мой събратъ; добръ, но само съ едно драсване на перото не вѣрвамъ, че мислите да направимъ нѣщо за въ полза на икономическото подобрене на населението. Отъ една страна това население е убито, земледѣлното пропада и ако тукъ-тамъ се срѣщатъ земледѣлци що-годы добри и тѣ сж въ недоумѣние, че иматъ жито въ хамбаритѣ и се яде отъ плъховетѣ; нѣма кому да го продаватъ — и при това искате въ единъ день да лишимъ населението отъ единъ приходъ, отъ цѣла индустрия. Вземете, г-да, Италия, вземете Влашко, трѣба да приемемъ, че има и тамъ хора, които се грижатъ за здравето на населението, нѣ пакъ ще видите, че и тамъ се сѣе оризъ и ние тукъ купуваме Италианскій оризъ и го ядемъ скжпо, скжпо.

Като вземете, г-да, всичко това въ съображение, което може би незаслужва толкова внимание, но по тона на языка ми можете да узнаете колко трѣба да треперимъ за правилното разрѣшение на тоя въпросъ, който се касае до най-сжщественнитѣ нѣща на сградата. Азъ ви моля да приемете предложението ми.

Мюхти Ефенди: Всички предговоривши, до колкото разбрахъ, се произнесоха въ смисълъ да се не сѣятъ чилтишкитѣ земи, тъй като било взето за това рѣшение въ сжщото Обл. Събрание, презъ 1879 год., и че това рѣшение, като законъ, — по споредъ мене недѣйствующъ, — се простирало и имало сила и за сега, и то запрѣщавало сѣянето за всегда, неможело да бжде да се помисли, че могатъ нѣкои да сѣятъ. Истинна, тия г-да казватъ да се не сѣе, но това като казватъ на какво се основаватъ? — Азъ до колкото разбирамъ добрата страна на въпроса, сѣянето има полза, било за населението, било за работниците. Ние трѣба да рѣшимъ да се сѣе, защото иначе нѣма отъ гдѣ да си искарватъ мнозина хорица разноскигѣ. Всички г-да представители тукъ се съгласяватъ да се не сѣе; но защо? — Каквото и да праватъ, азъ ги моля, да рѣшатъ сега да се сѣятъ чилтишкитѣ земи за напредъ.

С. С. Бобчевъ: Г-да, признавамъ всичката важностъ на въпроса, признавамъ, че трѣба много да се разсжждава и разисква да ли да се позволи сѣянето оризъ или не. Когато напредъ станахъ да подкрѣпа предложението на г. Пенева, направихъ това не че се отнасяхъ до въпроса принципиално. Защото азъ напълно съзнавамъ, че едно рѣшение на Обл. Събрание може да е редовно, каквото е било и това за несѣянето на оризътъ; но казахъ и казвамъ и сега, че каквото и да е рѣшение отъ Обл. Събрание, ако то не е облѣчено въ законна форма, неможе да се изпълни. Нѣкои г-да казаха, че въ тоя законопроектъ не е умѣстно да се приеме едно постановление за не сѣянето на оризъ, когато той гони съвсѣмъ друга цѣль, но азъ мисля, че това не е основно. Цѣлата основа, на която почива разгледвания законопроектъ, е тая: *преобрѣщанieto на чилтишкитѣ земи въ свободна собственостъ*. Тая основа освищава рѣшението на Обл. Събрание, по което се запрѣщава сѣяние на чилтицитѣ. Защото темелътъ на законопроекта е това рѣшение на Обл. Събрание. Редовно ли е това рѣшение, законно ли е, издало го е Обл. Събрание, но не се ли приема, не се ли изпълни, значи законопроектъ пада. Пада, защото като приемемъ, че трѣба да се сѣятъ чилтицитѣ, то неможе да се отчуждава едно вещно право на хората безъ съображенията за издание рѣшението.

Единъ отъ моитѣ събратия, непомни кой бѣше, каза да се тури таквъ членъ, за каквото говори предложението на г. Пенева и то най-послѣ на законопроекта. Азъ не разбирамъ защо да стане на край това? Когато изходната частъ на цѣлия законопроектъ е това предложение, то трѣба да бжде въ началото. Имаме пакъ друго възражение, че това предложение не-

може да се приеме и че такъв членъ не може да се постави въ тоя законопроектъ, понеже нещълъ да бжде съответственъ съ заглавието на законопроекта. Дѣйствиелно това на првъ погледъ може би да е малко вѣрно, но не е съвършено истинна. Защото заглавието може да се измѣни безъ да врѣди на началото на законопроекта. Това го казвамъ за обяснение на въпроса, че трѣба дѣйствиелно това предложение на г. Пеневъ да се приеме и да се внесе като првъ членъ въ законопроекта.

Колкото за предложението да се испрати тоя законопроектъ на комисия или не, азъ напълно одобрявамъ предложението на Г. Величкова, толко повече, че е съгласно съ Вжтр. Правилникъ, който урѣжда дѣйствиата на Обл. Събрание. И всѣка комисия, когато има да разглежда важенъ въпросъ, може да се обръща къмъ съдѣйствието на вѣди хора, да иска отъ тѣхъ мнѣние, да иска разни свѣдения, и така съ пълно знание на работитѣ да разглежда въпросътъ, който и' е възложенъ. Сега да ли трѣба да бжде отдѣлна комисия или не, да ли същата комисия трѣба да се занимава съ него, която до сега се е занимавала, — това е другъ въпросъ. Г. Величковъ каза, че бюджетарната комисия е натоварена съ голѣмъ трудъ и не може тя свободно да се занимава съ предметния законопроектъ; въ такъвъ случай може да се прати на друга комисия. Само ако признае същата комисия, че ще може да се потруди и свърши това, може на същата да се прати.

А. Д. Матакиевъ: По поводъ на тоя законопроектъ, вмѣнахме се въ три направления, т. е. първо направление по законопроекта послѣствие рѣшението на Обл. Събрание, съ което се запрещава сѣянieto на оризъ; второ за обезщетение правоимѣющитѣ да сѣятъ оризъ и трето по предложението на Г. Пеневъ. Сега пакъ има едно предложение отъ Г. Величкова, което казва да се испрати на една особена комисия законопроектътъ, която по-нататкъ да изучи по-добрь въпросътъ. Други казватъ, че тоя законопроектъ е различенъ отъ предложението, което прави г. Пеневъ. Г. Бобчевъ дойде та сформира всички тия въ едно и незнай какво повече притури. Но мисля работата състои въ това. По поводъ разискванието на тоя законопроектъ дойде пакъ въпросътъ да ли трѣба да се унищожи сѣянieto или не. Ако стѣпимъ тамъ, трѣба да разискваме въпросътъ изново. Ако пакъ сѣдимъ, че нашето рѣшение е рѣшение, трѣба сега само да го узаконимъ, да се направи въ форма на законъ или пакъ да се преимени заглавието на настоящия законопроектъ. Съ една речъ предстои това рѣшение на Обл. Събрание да се узакони. Но ако се поставимъ на въпроса трѣба ли да се унищожи съвършено или не сѣянieto на оризъ и въпросътъ да се разисква отъ ново, тогава тоя законопроектъ трѣба да се изостави за дълго време, защото той е отъ зависимост на новото рѣшение. За това мисля, предложението на Г. Величкова е именно за туй и е за приемане. Ако Обл. Събрание приеме това предложение, значи счита, че въпросътъ за сѣянieto на оризъ трѣба да се рѣшава, т. е. ако трѣба сега да отмѣнимъ своето първо рѣшение, трѣба отново да разискваме да ли да се запрети или не сѣянieto на ориза. Ако промѣнимъ нѣкакъ това рѣшение на Обл. Събрание, тогава споредъ мене трѣба да има новъ законъ, който да позволява сѣянieto, да урѣжда гдѣ и какъ да става то, но на всѣки начинъ това ще бжде второстепенна работа.

В. Нейковъ: Г-нъ Матакиевъ положи въпросътъ както трѣбаше. Мисля предложението на Г. Величкова да се изучи въпросътъ по-основателно е на мѣсто. Ние разбираме, че тоя законопроектъ е представенъ. — Повтарямъ думитѣ на г. Матакиевъ, но трѣба да ги повтѣра, и ако е запретиено сѣянieto на оризитѣ на основание на рѣшението на Обл. Събрание, тогава тоя законопроектъ е на мѣстото си. Но ако остане да се рѣшава

въпросътъ, тогава трѣба да се рѣши отъ напредъ, слѣдователно има нужда да се изучи въпросътъ основателно. А за това и нѣма да съмъ противенъ на предложението на Г. Величкова.

Т. Кесляковъ: Принуденъ съмъ да повтора думигѣ, които напредъ говорихъ. Само-то Обл. Събрание е компетентно да проводи на която комисия иска тоя законопроектъ. Приемамъ да се прати на нова комисия да изучи въпросътъ обширно, но да не се казва, че нашата комисия неможала да изучи въпросътъ както трѣба. Сега и да се проводи на специална комисия, тя ще направи същото, което е направила и нашата. Другъ е въпросътъ, че тоя законопроектъ е вслѣствие рѣшението на Обл. Събрание да не се сѣе оризъ. Рѣшението, г-да, казва неопредѣленно, да не се сѣе оризътъ, а правото за сѣяние иматъ нашитъ собственици и други чужди лица. Тукъ сега правителството предполага като представя тоя законопроектъ, че сѣянieto е унищожено. Но кому запрѣщава сѣянieto? Запрѣщава на притежателитъ, а въ такъвъ случай правото за сервитудъ трѣба да се урѣди, да се обезцети и то е твърдѣ справедливо. Притежателитъ само ще влѣзатъ въ владѣние на своитѣ имети, защото, спорѣдъ Орг. Уставъ, земитѣ оставатъ собственностъ въ Румелия на ония, които ги притежаватъ. Така щото въпросътъ е да се избаватъ земитъ за самитъ притежатели, т. е. земитъ, които сж подъ сервитудъ да се освободятъ, като притежателитъ броятъ обезщетение на правоимѣющитѣ. За тоя предметъ именно се представи тоя законопроектъ; слѣдователно нѣма да мислимъ тукъ за земитъ, които сж собственостъ, но които сж натоварени съ единъ сервитудъ. Тука има си мѣстото въпросътъ да ли да се сѣятъ чалтицитъ или не? Тоя въпросъ не зависи отъ тоя законопроектъ. Ако Обл. Събрание мисли обаче, че трѣба да се рѣши тоя въпросъ, тогава като е важенъ той предлагамъ да остане за въ края на законопроекта, че ще имаме до тогава повече време да обмислимъ здраво, понеже естествено не можемъ за два дена да свършимъ тоя законопроектъ. Азъ единъ мисля, че трѣба единъ членъ да се приеме, съ който да се дозволи на които иматъ собствени земи, за които и правителството би се съгласило въ малки части, да сѣятъ оризъ колкото да се удовлетворяватъ поне мѣстнитъ нужди. Ето защо считамъ независими единъ отъ други тия два въпроса и не приемамъ да се тури въ началото такъвъ членъ. Следъ това при всичко, че не съмъ на мнѣние да се праща тоя законопроектъ на особенна комисия, защото напраздно ще си губимъ времето, както и сега напраздно разискваме и си губимъ времето, но остана на Обл. Събрание да се произнесе тъй или инакъ.

Пеневъ: Г-да! мисля, че моето предложение е твърдѣ умѣстно. По самитѣ мотиви, представени отъ правителството съ тоя законопроектъ, може да се види до колко то е умѣстно и ако не се приеме въ тоя законопроектъ членъ, който да запрѣщава сѣянieto на оризътъ. . . . (Предсѣд.: Г-нъ Пеневъ, тукъ е въпросътъ за препращанie тоя законопроектъ на комисия). Азъ искамъ да дамъ обяснения относително за умѣстността на моето предложение. Искамъ да кажа, че ако не се приеме такъвъ членъ въ законопроекта, тогава позволявате на нѣкои лица, които иматъ голѣми пространства чалтици, да сѣятъ оризъ, а не и на ония, които държатъ земи на други притежатели, а това ще бѣде една голѣма несправедливостъ. Следователно за да приемемъ тоя законопроектъ ще има резонъ, само ако приемемъ и такъвъ членъ. Относително предложението на Г-на Величкова да се прати законопроектътъ за изучаванie на специална комисия, азъ съмъ напълно съгласенъ, защото въпросътъ е важенъ и се отнася до интереситѣ на два департамента.

Къойбашиевъ: Г-да, много се говори върху тоя законопроектъ. Едни казаха, че

тоя законопроектъ иде отъ мотивитъ на правителството. Но тукъ става явно, че ние нѣмаме мотиви, и че слѣдователно самъ по себе-си законопроектътъ е падналь. Предложението да се проводи той на специална комисиия вѣрвамъ ще признаятъ всички, че е умѣстно, че той трѣба да се изучи добръ какъ да се изпълни и за какво да се нацѣли. Но азъ поддържамъ мнѣнието на ония г-да, които казаха, че законопроектътъ не трѣба да се свързва съ тия мотиви, защото тукъ се отнася работата до сервитудъ. Ако той сервитудъ е направенъ да посѣйва на жито или на тютюни да ли не щѣха да запрѣтатъ това притѣжателитъ на земитъ? Отъ тукъ слѣдва, че той сервитудъ трѣбва да се вдигне и законопроектътъ се показва умѣстенъ, безъ да се вземе въ внимание въпросътъ да ли трѣба да се позволи съянието на оризътъ или не. Ако той сервитудъ не изработимъ ние, азъ вѣрвамъ, и може да бѣде повече отъ истина, много земи ще останѣтъ необработвани.

Дир. Гешовъ: Менъ ми е твърдѣ жално, че г-нъ Къойбашиевъ не е можаль да разбере както трѣбва мотивитъ, толкова повече, че той въпросъ е личенъ за него. Съянието на оризътъ правителството е запрѣтило и на основание рѣшението на Обл. Събрание. Това е казано и въ самото начало на мотивитъ и затова се представи той законопроектъ. Къкото за въпроса повдигнатъ отъ г-на Пенева, той е много важенъ и може представителството, ако не е осветлено въ него добръ за да може да разисква сега, да го отложи за да се изучи още по-добръ. Но правителството като казва това, желас, ако е възможно, по-скоро да се разгледва въпросътъ и да представи и да рѣши Обл. Събрание тѣй или друго-яче, че това е необходимо по много причини. Н. П. В. Султантъ е писалъ даже и на Г. Глав. Управитель, че многобройни правомѣющии се оплаковали тамъ постоянно, защото цѣли три години се лишаватъ и хората не сѣ си съяли нивитъ. Така щото време е сега да се узакони какво трѣбва да се прави съ тия хора, които сѣ имали право да съятъ оризъ. За това трѣба часъ по-скоро да се обясни той въпросъ. Ако Обл. Събрание сега не е добръ освѣтлено въ него, разбира се, тъжко ще бѣде сега да го разисква, но казвамъ ако се проводи на комисиия, да се свърши работа по-бърже.

Къойбашиевъ: Или азъ не съмъ разбраль въпросътъ добръ, или г. Директоръ мене не е разбраль както трѣба. Азъ разбирамъ само по той начинъ, че той законопроектъ може да се приеме, ако се рѣши да се не сѣе оризъ, но ако се позволи съянието, незная да ли може да се унищожи сервитудътъ.

К. Калчевъ: Ние много се прострехме по той въпросъ. Г-нъ Директоръ много добръ каза, че законопроектътъ за сервитуда е предложенъ вслѣдствие рѣшението на Обл. Събрание да се не сѣе оризъ. Но това рѣшение, г-да, е една академическа препорѣка къмъ правителството, която не трѣба да се тури въ дѣйствие. Азъ съмъ противъ мнѣнието да се проважда законопроектътъ сега на комисиия, защото такава предложение може да стане утрѣ, а сега се рѣши да се отложи разискванието. (гласове: изчерпанъ е въпросътъ).

Д-ръ Хакановъ: Ставамъ да кажа и азъ, че истина въпросътъ е изчерпанъ, но искамъ да напомна на Обл. Събрание, че разискванието не се отнася освѣнъ до предложението на г-на Величкова и то само трѣбаше да се разисква и да се приеме ли или не; а ние пакъ се повръщаме върху предложението отъ г-на Пенева.

Отъ обясненията на г. Директора, по мое мнѣние, излиза, че правителството иска да втикне Обл. Събрание да издаде рѣшение за да се обезщетатъ правомѣющитъ. Защото ако приемемъ, както правителството иска, че правото за съяние е унищожено, тогава туй заключение излиза. Обаче не трѣба да глѣдаме тѣй на въпроса: има оплаквания отъ хората, че се е съяло оризъ; а щомъ признаемъ това, рѣшението на Обл. Събрание не

може да се мисли, че е било въ законна сила. Правителството не е било въ състояние да земе някои мѣрки противъ ония, които не сж се съобразили съ рѣшението на Обл. Събрание. Тогава какъ дохожда същото правителство и ни казва, че събиането е унищожено и предлага да се уреди въпросътъ на сервитудитѣ. Предварително, по мое мнѣние, трѣба да се рѣши въпросътъ: да ли въ нашата областъ ще се позволи да се сѣе оризъ или не. Ние чухме вече г. Величкова колко добръ разви въпросътъ . . . (Предсѣд.: Г-нъ Хакановъ, моля Ви ограничете се на въпроса: да се прати ли или не законопроектътъ на комисията). — За това и азъ говоря. Въпросътъ за приеманieto на законопроекта зависи отъ запрещението или не да се сѣятъ чалтицитѣ. Сега Обл. Събрание има едно рѣшение да не се сѣятъ чалтицитѣ, по понеже това рѣшение не е станало съ законъ, трѣба да се рѣши сега предварително. А за да рѣшимъ това виждаме нуждата отъ изучение, по самата важностъ, на въпроса. Естествено въ такъвъ случай трѣба да се проводи той на специална комисия, както каза г-нъ Величковъ, да го изучи предварително и ни представи всичкитѣ свои заключения за или противъ събиането и тогава ние да се произнесемъ. Затова азъ подкрѣпямъ г-на Величкова и подкрѣпямъ не да се ограничимъ само върху предложението на г-на Пенева, по въпросътъ за събиането или не на чалтицитѣ да се изучи всестранно като се представи тѣй на Обл. Събрание и то да има възможностъ да се произнесе както трѣба.

Предсѣд.: Моля г-нъ Величковъ да представи писмено предложението си.

К. Величковъ: Мисля нѣма нужда за писмено предложение.

Предсѣд.: Споредъ Вхтр. Правилникъ трѣба да го представите писмено.

Т. Кесяковъ: Азъ казахъ и пакъ ще кажа, че не съмъ съгласенъ да се проводи законопроектътъ на особенна комисия и жално ми е, че той мой събратъ, койго предложи това предложение, е отъ самата комисия, която разглѣжда законопроектътъ. Ако се приеме това предложение, значи да бламираме бюджетарната комисия . . . (Гласове: о, о, о.) казвамъ, че тая комисия не може да работи вече, като цѣла недѣля се е занимавала върху тоя законопроектъ и сега да ѝ се каже, че тя не можела да изучи добръ въпросътъ.

К. Величковъ: И азъ съмъ членъ на тая комисия, но не разбирамъ какъ г-нъ Кесяковъ говори отъ името на цѣла комисия? Г-да, като говоримъ за толкова важенъ въпросъ не трѣба да примѣваме дръбни честолубия и каприций. Г-нъ Кесяковъ твърдѣ добръ знае, че бюджетарната комисия днесъ цѣлъ день се е занимавала да рѣши три части отъ бюджетопроекта по Дир. на Финанцитѣ. Какъ може тя, натоварена още съ три поправителни бюджети, още съ толко други закони, какъ може да сѣди да разисква всестранно тоя законопроектъ? Азъ мисля даже, че комисията ще приеме на драго сърдце предложението ми за възлаганieto тоя законопроектъ на специалната комисия.

Ив. Х. Петровъ: И азъ съмъ членъ въ бюджетарната комисия, като предварително кажа, че не съмъ съгласенъ да се проводи законопроектътъ на нова комисия, ще кажа, че бюджетарната комисия никакъ не се докача, ако Обл. Събрание приема предложението на г. Величкова. Точно повече, че всички говоримъ, че запрѣщението вслѣдствие рѣшението на Обл. Събрание не е узаконено, прочее трѣбва да се помисли по-добръ за въпросътъ.

Гр. Караджовъ: Слѣдъ толкова разискване дохождамъ да констатирамъ думитѣ на Бобчева. Тукъ, г-да, най-напрѣдъ се ражда въпросъ, че трѣбва да се произнесе Обл. Събрание: да се запрѣти или не събиането на чалтишкитѣ земи. Послѣ вече ако се произнесе, че трѣбва да се запрѣти събиането, тогава иде на рѣдъ тоя законопроектъ.

Това законопроектът е . . . (Председ.: моля Ви, ограничете се на предмета.) Искамъ друго нѣщо да спомена. Ако мислимъ, че не е запрѣтено сѣянieto на чалтицитъ, предлѣжи сега Обл. Събрание да се произнесе да се сѣе или не. Ако не се произнесе, че трѣбва да се унищожатъ сѣянieto, тогава законътъ пада, защото се унищожаватъ причинитъ за създаване то му. Именно това е. Първо и първо за да слѣдваме разискването на таквъ единъ законопроектъ трѣбва да се произнесемъ за запрѣщаване на сѣянieto на чалтишкитъ земи. Отдѣви ако повдигнахъ жлъчката на нѣкои г-да, ако и да ми се напомни, че трѣбва да бѣда учтивъ като депутатъ назначенъ отъ Н. С. Глав. Управителъ, имамъ честъ да отговора на г. Гешова, че не съмъ назначенъ депутатъ противосѣвѣстно да подкрѣпамъ нѣкои нѣща или каквото се ще на правителството. Азъ не приемамъ да бѣда таквъ депутатъ. Г-нъ Гешовъ дохожда тукъ да ни казва, че не знаелъ да се сѣяло оризъ въ Пазардж. Департаментъ, когато това нѣщо го знаелъ и малкитъ дѣца по пазаритъ. И при това отгорѣ казва, че съмъ билъ депутатъ назначенъ и не трѣбвало да говори противъ правителството. Напротивъ показвамъ факти, че е прѣстѣпено рѣшението на Обл. Събрание; ако казвамъ това нѣма защо да се черва и негома да скрия. Ние вѣждаме, че едно рѣшение на Обл. Събрание не се изпълнило, и ако не се изпълнило спрямо едни, защо се е приспособило и това рѣшение къмъ други?

Азъ като депутатъ имамъ право да питамъ за това правителството. (Председ.: кога се изчерпи въпросътъ тогава имате пълно право да правите запитвания, а сега въпросътъ е: да ли да се прати на комисия законопроектътъ.) Чудното е въ цѣль департаментъ да се сѣе оризъ и г. Гешовъ да не знае. Дохождамъ на думата си и права предложение щото Обл. Събрание да се произнесе предварително да ли е запрѣтено сѣянieto на чалтицитъ или не, ако е запрѣтено тогава да пратимъ на комисията тоя законопроектъ, защото законопроектътъ е на основание на рѣшението, което запрѣщава сѣянieto на чалтицитъ.

К. Величковъ: Като натоваримъ специална комисия съ разгледжанието на тоя законопроектъ, тя ще се произнесе да ли трѣба да се сѣятъ чалтишкитъ земи или не. Тогава тя като представи работата на Обл. Събрание, то ще се произнесе тъй или инакъ. Не виждамъ прочее нужда отъ особно предложение каквото е на г-на Караджова това.

Гр. Караджовъ: (Председ.: за послѣденъ пътъ имате думата, г-нъ Караджовъ.) Именно тогава въпросътъ е разясненъ. Щомъ казва г. Величковъ че трѣба комисията да се произнесе да се сѣе или не оризъ, значи че Обл. Събрание не е освѣтлено добръ да ли е запрѣтено или не. Но за това именно и г. Величковъ ще признае, че трѣба да се произнесемъ предварително запрѣтено ли е или не. Ако кажемъ че е запрѣтено, тогава дори да видимъ какво ще правимъ съ законопроекта, да се проводи на комисия или не. Кѣлкого за въпроса на коя комисия да се проводи тоя законопроектъ, за менъ е все едно; било на бюджетарната или на специална.

Председ.: Моля представете писмено предложението си.

Д-ръ Кръстевичъ: Нѣкои увлечени на г. Караджова ме накараха да взема думата. Той каза, че сѣянieto или не на оризитъ, подлѣжи на съмнение, като не било извѣстно да ли е запрѣтено или не. Неговото предложение сочи именно на това: да се рѣши отъ Обл. Събрание да ли е запрѣтено или не сѣянieto на оризитъ. И за подкрѣпление на това, той каза че като било на нѣкои запрѣтено сѣянieto, на други се позволило. Азъ ще кажа на г. Караджова, че това не е точно извлѣчение. И ето защо. Г. Караджовъ като членъ на това Обл. Събрание, даже отъ начало и до сега, трѣба да помни че Обл. Събрание, безъ инициативата на правителството, взе рѣшение да се за-

прѣти съянието на оризъ за напредъ и да препорѣчи на правителството да вземе и въ дѣйствието това рѣшение, като представи и законопроектъ. Г. Караджовъ трѣба да помни това. Сегашния законопроектъ на-дали е за тая цѣль — напомнювамъ това. Сега да видимъ дали истина е позволило правителството на нѣкои да съятъ оризъ или не. Това не е било никога и не може да бѣде. Правителството не може да направи това когато има препорѣка, рѣшение отъ Обл. Събрание. А ето какъ стана, има факти, които ме принудява г-нъ Караджовъ да искажа. Единъ почитаемъ гражданинъ, който е билъ, даже и е, членъ на това Обл. Събрание, турилъ на умъ да посѣе чалтицитѣ си съ оризъ тая година. Слѣдъ нѣколко време отъ като ги посѣялъ, когато дошло време да ги пои, извѣсти ми се. Азъ тоя часъ писахъ на префектътъ да запрѣти това. Префектътъ знаете ли що ми отговори? Отговори ми, че оня човѣкъ, който посѣялъ чалтици не щѣлъ да го послуша, защото не признавалъ това рѣшение на Обл. Събрание като законъ. Азъ пратихъ и на Постоянний Комитетъ препишъ отъ това рѣшение на Обл. Събрание да го види, при всичко това казахъ да направи постановление да се запрѣти поението на нивитѣ. Ето какво е било позволенieto отъ правителството да съе тоя човѣкъ оризъ. Казвамъ не само позволение не е станало, но е станало даже строго запрѣщение и пѣкъ човѣкътъ си е позволилъ да направи престѣпление. Сега ако единъ направилъ престѣпление защо казвате, защо не е оставило правителството да направатъ престѣпление и други?

Предсѣд.: Ще се чете предложението на г. Величкова.

Секретаръ Данчевъ: (чете)

«Областното Събрание, като рѣшава да се препрати законопроекта за преобръщане на чалтишките земи въ свободна собственостъ съвмѣстно съ предложението на г. Пенева за съянието или не на оризъ, за изучаване, на една петочленна комисиия, съставена отъ по единъ членъ отъ бюджетарната комисиия и отъ другитѣ четири законодателни комисиии, минува на дневний редъ».

К. Калчовъ: Г-да, нѣма си мѣстото сега да се гласува това предложение. Азъ разумявамъ, че и предложението на г. Караджова, както и онова на Величкова се отнасятъ до законопроекта, разискването на който е започнато днесъ, но понеже това разискване се отложи, остава да говоримъ за предложенията, когато дойдатъ на дневенъ редъ.

Предсѣд.: Подкрѣпа ли се предложението на г. Величкова? (подкрѣпа се). Които сж за него да станхтъ прави. (приема се) На слѣдующий дневенъ рѣдъ имаме запитването на г. Хаканова. Г. Д-ръ Хакановъ има думата.

Д-ръ Хакановъ: Г-да, отъ една година насамъ, особено въ послѣднитѣ мѣсеци, въ пресата и мѣжду разнитѣ кръгове на обществото, даже по европейскитѣ вѣстници се говори за изселването на нашето население. Гдѣто да отиде човѣкъ не може да не чуе да се говори за тоя скръбенъ фактъ, за това скръбно произшествие въ нашата страна; и всѣки е въ недоумѣние и се пита: какви ли сж причинитѣ, гдѣто една частъ отъ нашето население, и голѣма частъ, се изселва.

Слѣдъ послѣдната освободителна война, въ нашата областъ се бѣше вкоренила една мисль, въ една частъ отъ населението, за изселване въ такъвъ размѣръ, въ какъвто е ставало и въ други мѣста подиръ такъвъ преврагъ. Но не слѣдъ дълго врѣме това изселване взе по-голѣмъ размѣръ, още слѣдва, за зла честь, и изселването се е прострѣло и въ другата частъ на населението и именно на това население, което е свързано много съ тия земи, което нищо не можеше да накара да напустне огнището си, ако то, разбира се, не се е намерило въ принуждение, по едни или по други причини, да се оттегли отъ

тѣхъ. Азъ нѣмамъ много точни свѣденія да зная размѣрътъ на това изселване, сѣщо не зная много отъ причинитѣ за него, както не зная какво е направило правителството или мисли да направи за прекративанieto на това голѣмо зло. Ако даваме вѣра на слуховетѣ, това изселване се представлява доста сериозно. Именно това ме накара да направя моето запитване, да ми се отговори на тия нѣколко въпроси, за да се даде възможность на Об. Събрание за да размисли върху тоя важенъ въпросъ и направи нѣкои улѣснения на населението. Азъ вървамъ, предъ видъ на такова нещастие, слѣдствието на което ще бѣде много опасно, всички ще бѣдемъ съгласни да подкрѣпимъ правителството било да земе нѣкои мѣрки противъ това изселване, било да му препорѣчимъ такива.

Че става изселване, г-да, това не може да се откаже. И азъ, като права за него запитването си, увѣренъ съмъ че правителството въ отговоръ нѣма да ми каже за нѣкои други мѣста, освѣнъ за двѣ три села отъ Старо-Загорский Департаментъ. Знаемъ селата Муселимъ и Аладжилари, едни села отъ най-плодовититѣ, съ много земя и съ добри води, и населението на тия села неможе да намѣри своятъ поминѣкъ тамъ и е принудено да търси щастieto си въ други мѣста. Таквѣо изселване има сѣщо отъ Карнобатско въ Бургаский Департаментъ. Но причинитѣ за всички тия работи, както се уча и както разбирамъ отъ други съображения, неможа да си опредѣля, както неможа да си опредѣля и числото на изселившитѣ се.

Знаете, г-да, че благосъстоянието на една страна много зависи отъ численността на населението. Ако една страна е много населена, то значи тая страна има най-добро състояние, защото всичкитѣ тѣготии на страната тѣжатъ на повече рамена и населението може да очаква още по-добро състояние.

Наистина Цег. Румелия сега брои 800,000 жители и тя тегли разносикѣ на едно управление, което едва може да понесе дръжава отъ нѣколко милиона жители.

Европейска Турция преди войната не е била много населена отъ колкото друга нѣкоя Европ. дръжава. Тя е била отъ срѣденъ предѣлъ по численността на населението си: нѣкои дръжави иматъ твърдѣ много население, други пакъ малко и Европейска Турция е държала срѣдата. Ако преди войната нашата областъ държеше срѣдата по численность на населението, подиръ войната изселването на мюсюлманското население намали тая численность. Изселване за зла честь се почна и въ българското население. Естествено колкото се изселва населението, толкова повече остава тежестъта за поддържане страната да тѣжи на ония, които остоятъ на мѣстата си А и тѣ, като видатъ единъ день, че неможатъ да търпатъ вече тия тежести, ще се принудатъ да бѣгатъ.

Азъ имахъ случай да излеза изъ областъта и отида на мѣста, дѣто населението се изселва.

Узнахъ отъ нѣкои си, че населението се изселва въ княжество България, и още много се готватъ за изселване. Оплакватъ се отъ тѣжкия кадастѣръ, който ги съсипва и който освѣнъ че не е справедливо распределенъ, но за да се плаща трѣба човѣкъ да си продаде имотъ, покъщнина, като нѣма отъ вѣдѣ другаде да искара. Ако има нѣкой отъ нѣкого да взема, твърдѣ мѣчно е да отиде на сѣдилището, че въ него трѣба да се мае съ години до гдѣ добие или не правосѣдие, да вземе паритѣ, които му се дългватъ, да плати поне данѣкътъ си. Много още причини има за това изселване, които съмъ слушалъ, но азъ не мога да ги считамъ истинни, или поне важни до дѣто не ми се дадатъ обяснения отъ официалната трибуна. И азъ желая да ми се каже отъ тая трибуна какви причини знае правителството за това изселване, какви сѣ размѣритѣ и какво е направило.

вило и какво още мисли да прави за да се предвари то и злиниѣ отъ него. Даже да се предвари расположението къмъ изселване, защото има едно такова расположение.

Може би отъ ония които се изселватъ да се върнатъ нѣкои или всички, но на всѣки начинъ има расположение за изселване и има загуба за населението и за самата сграна. Вѣрвамъ, правителството ще даде едно добро обяснение. Вѣрвамъ и всички мои събратия ще се съгласятъ за да се съдѣйствува на правителството, да се прекрати това изселване на населението, което ще опустоши нашата хубава областъ, и ще докара немовѣрни злини.

Дир. Кръстевичъ: Г-нъ Д-ръ Хакановъ прави запитване за изселванието на Областното население, — азъ тѣй разумѣвамъ, че запитването му е за изселванието не само на българското население; и вслѣдствие на това ще дамъ обяснение.

Преди да се гласува, г-да, законѣтъ за кадастра не се виждаха никакви движения за изселване. Щомъ тоя законъ почна да се прилага, не се мина много време и показваха се оплаквания, но не бѣха, че кадастрѣтъ е лошъ. Но казвамъ оплаквания се появиха, и не само прошения се даваха, но и депутации се пращаха. Особено една депутация отъ страна на Ново-Загорската Околия, съставена отъ почетни и състоятелни лица, които казваха, че това оплакване не било само за мюсюманитѣ, но и за насъ братията Българи. Депутацията казваше, че ако молбата имъ не се послуша, ще се принудатъ и Турци и Българи да се изселятъ. Това каза тая депутация и ми направи голѣмо впечатление. Види се по случай на тия оплаквания не се забави и Н. И. В. Султанѣтъ да направи представления на Н. С. Главний Управителъ за отлагане на закона за кадастра, понеже днесъ за днесъ турското население не било въ състояние да исплаща въ пари данѣкѣтъ. Но отговори се на В. Порга, че понеже тоя законъ е гласуванъ отъ Обл. Събрание и потвърденъ отъ Н. И. В. невъзможно е да се отложи. Обаче оплакванията слѣдваха. Захванаха да се показватъ изселвания отъ страна на мюсюманитѣ. Срѣдствата, които можеше да употреби правителството, не бѣха и нѣмаше други освѣнъ добри наставления. Направи това и косвенно чрезъ добри почтени мюсюмани да убѣждаватъ населението да се не изселва, тѣй като това изселване ще имъ принесе голѣми врѣди и ще бѣде причина за тѣхното сънищаване. Знаемъ добрѣ, че мюсюманитѣ сж принудени по причина на изселванието да продаватъ всичко що иматъ. Ако има здраво имѣние за човѣка, то е недвижимото имѣние, което не подлѣжи на никаква загуба, на ущърбение, но всекога стои; даже ако има хора които най-лошо харчатъ неможатъ ни най-малко поврѣда да му направятъ. Щомъ го продаде — видели сме много примери — паритъ се похарчатъ лесно. Така праватъ и Турцитѣ. Слѣдъ продаването на имуществата си, похарчватъ паритѣ и послѣ отиватъ въ турско безъ срѣдства да можатъ да си купатъ други имѣния и неможатъ да се повърнатъ назадъ и отаватъ гладни. Нѣкои слушаха тия наставления и не се изселиха, други не ги слушаха и се изселиха и слѣдватъ да се изселватъ. Тая година обаче азъ запитахъ Старо-Загорскій префектъ колко сж се изселили и колко се готватъ и кои сж причинитѣ на това. Това направихъ вслѣдствие на една дописка отъ Старо-Загорскія Департаментъ до в. «Народний Гласъ», въ която се казваше, че 5,000 души има изселени; второ, че Пост. Комитетъ отправи запитване до Глав. Управителъ и казваше да ли е истина, че, както се научилъ, отъ Старо-Загорско се изселили повече отъ 2,000 души. Азъ отпратихъ това запитване на Префекта и приехъ обстоятелственъ рапортъ. Тукъ има преписъ. Г. Префектъ за да ми съобщи официално това, испиталъ всестранно въпросѣтъ, че ми казваше, че изселванието както за тур-

ското тъй и за българското население било преувеличено. Обаче, казваше още, че както за мюсюлманитѣ така и за Българитѣ кадастра билъ причина на изселването. Но тая не е обща причина. Защото спорѣдъ както се убѣдихъ отъ други Префекти кадастрътъ е главното оплакване на ония, които иматъ повече земи, а малко сръдства за обработване. Отъ това има голѣми мъчнотии. Единъ чифликъ-сайбия за да може да обработва земитѣ трѣбватъ му много пари. Като нѣма пари, не може да обработва всичкитѣ си земи, и пакъ трѣбва съгласно съ закона за кадастра да плаща за необработенитѣ земи. Това зиматъ за главна причина на оплакване нѣкои мюсюлмани даже и Българитѣ. Да имаха сръдства да обработватъ земитѣ си, можеха да плащатъ кадастрътъ си безъ мъчнотии. Какъ може човѣкъ да плаща за приходъ, който не съществува? Ако нѣма приходъ, ще е принуденъ да плаща отъ капиталътъ си. Но тоя капиталъ—днесъ земено малко отъ него, утрѣ малко — изчерпва се. Затова видѣхме и още днесъ виждаме, че тоя членъ отъ закона, който казва, да се плаща и за обработенитѣ и необработени земи, дава голѣмо напругание и става изселване, на което нѣма цѣрь. Депутацията, която бѣ дошла, и за която казахъ по-горѣ, казваше, че ако правителството не намѣри изходний пѣтъ за това, ще принуди населението да се изсели. На тая депутация се казваше естествено, че неможе да се направи нищо, понеже законътъ за кадастра е потвърденъ отъ П. П. В. Султанътъ. И какво можеше да се направи? Ако се направеше инакъ, т. е. ако се отложише законътъ щеше да се каже, че ние сме противъ неговото прилагание. Право ли, криво ли, трѣбваше да се приложи законътъ. Ние неможемъ това да разгледваме. Но това неможеше да задлъжи хората и поченаха да се изселватъ. До нейди мюсюлманитѣ се изселваха, отъ послѣ захванаха и Българитѣ било малко, било много. Числото на изселенитѣ, гда, не е нито 5,000 нито 2,000 души. Ето какво казва Старо-Загорский Префектъ въ рапорта си:

І. Отъ Ст.-Загорската Околия:

1.	Изъ с.	Трънково	11	семеѣства
2.	" "	Мисилимето	4	"
3.	" "	Талашманлий	3	"
4.	" "	Яйча	2	"
5.	" "	Скендерли	3	"

Всичко 23 семеѣства.

Изъ останалитѣ общини на Ст.-Загорската Околия, спорѣдъ полученитѣ ми свѣденія, ходили сж отъ нѣкои села по 50—60, отъ други по 10—15 души въ България, безъ паспорти, съ цѣль да обикалятъ мѣстата, гдѣто се научили, че имало много евтени имущества; но сж се завърнали пакъ назадъ, като сж се разкаjali и рѣшили да се не изселватъ. А въ други общини на сжщата околия се прѣскатъ слухове, че има гдѣ 20, гдѣ 30 и 40, всичко до 100 семеѣства, които мислили да се изселаятъ, и нѣкои отъ които сж отишли въ княжеството за разгледжане на мѣстата.

ІІ. Отъ Кжзанлъшката Околия:

1.	Изъ с.	Борушци	5	семеѣства
----	--------	---------	---	-----------

Всичко 5 семеѣства.

Преди 15 дни 20 български семейства отъ с. Къзълачь-дере, сѣща околия, били въ намѣрение да отидатъ въ Княжество България, за да си избератъ мѣста за заселване тамъ; но чрѣзъ убѣждение отъ страна на тамошнитѣ власти, тѣзи 20 семейства положително отнѣвили намерѣнието си за изселване. По настоящемъ въ цѣлата Къзанлъшка околия нѣмало слухъ за изселване.

III. Отъ Чирпанската Околия:

Отъ тая околия дѣйствително 73 семейства Българе сѣ се изселили, но не вѣнъ изъ областта. Тѣзи семейства сѣ се размѣстили по разни страни въ областта. До сега нито едно семейство изъ помѣнатата околия не се е изселило за въ Княжество България. Имало обаче въ 4 села 19 семейства, които сѣ си испродали тука всичкитѣ имущества съ цѣль да се преселатъ въ България, гдѣто, споредъ думитѣ имъ, намѣрили по-евтини имущества.

IV. Огъ Н.-Загорската Околия:

1.	Изъ с.	Химитлии	9	семейства.
2.	"	"	Ениджевбой	7 "

Всичко 16 семейства.

Освѣнъ тѣзи изселивши се 16 семейства, имало и други нѣкои семейства изъ сѣщата околия, които имале тоже намѣрение да се изселватъ пакъ за въ България.

V. Отъ Сейменската Околия:

1.	Изъ с.	Обрукли	1	семейство
2.	"	"	Ресиманово	4 "

Всичко 5 семейства.

Освѣнъ тѣзи вече изселени петъ семейства, рѣшени и приготвени за изселване отъ Сейменската Околия за въ Княжество България, имало още 33 семейства: 8 отъ с. Кючукъ-Хасанъ, 5 отъ с. Акча-Шорамъ, 4 отъ с. Кючуклере, 14 отъ с. Аладжалий и 2 отъ с. Батканлий.

Съ малки исключения всички, които до сега сѣ се изселили изъ вѣрениий ми окръгъ, биле бѣдни хора, които непритѣжавали тукъ достаточное количество земи и се рѣшили да отидатъ въ България, гдѣто имало било много евтини ниви да се продаватъ.

Отъ различни общини се представляватъ разни причини за преселване, като на пр.: 1) нѣмание достаточное свои собствени земи за работение, а отъ наема се товарили съ данъкъ, 2) нѣмание пѣши за добитъкъ, 3) нѣмание балталъци, 4) тѣжки данъци, а особено кадастралний данъкъ, 5) взимание паритѣ въ официаленъ курсъ за данъцитѣ и пр. До колкото обаче азъ съмъ можаль да изуча, сѣщинскитѣ причини за изселване изъ областта сѣ: 1) бѣдността на населението поради разорението му презъ миналата война, и 3—4 годишното безплодие, 2) нѣмание достатъченъ работенъ добитъкъ, за по-доброто обработване на земата, вслѣдствие на което кадастралний данъкъ, за по-голѣмата часть отъ земледѣлцитѣ, става доста тежъкъ, 3) дълговетѣ съ тѣжки лихви, на които сѣ се нагърбили селянитѣ у разни лихвоимци, за купуване на добитъкъ и разни недвижимости, 4) долната цѣна на хранитѣ, 5) слуховетѣ и дѣйствителното намиране, какго увѣрватъ

нъзон, до баснословностъ евтини имуществъ въ Българското Княжество, вслѣдствие на голѣмото изселване на турцитѣ и 6) накупуванието на много недвижими имуществъ, безъ предварително обмислюване и съ чужди пари, заеги съ твърдѣ тѣжки лихви, вслѣдствие на което погрѣщатъ мѣнчнотии при исплащанieto на данѣцитѣ. — Това немислено стрѣмление за купуване на имуществъ, има твърдѣ значителенъ размѣръ; само отъ мѣсець Септемврий 1882 год. до сега, покупило се е за 6,500,000 гроша недвижности, а стойността на продадения добитѣкъ въ департамента възлиза 16,926,892 гроша; поне една четвъртъ отъ тази сума е платена ефективно отъ мѣстното население. Като се има прѣдъ видъ, че крупнитѣ покупки сѣ ставали въ първитѣ години послѣ войната, че жителитѣ бѣха току-речи вси разорени въ време на войната, че нѣколко годишното безплодие не е позволило на населението да купува на собственитѣ си срѣдства, дохожда се до заключение, че повечето отъ покупившитѣ трѣба да сѣ задѣжнели до уши, както спрямо правителството, тѣй и спрямо заимодавцитѣ. Това е сѣщинската причина на това, тѣй да кажа, болезнено състояние на населението на окръга; тази е причината на огромнитѣ недобори и на мѣнчното събиране на даждията, били тѣ правителствени, департаментални, или общински.

Причината, която подбужда изселвающитѣ се изъ Чирпанската околия (гдѣто жителитѣ сѣ сравнително по-добрѣ), е оскудеността на паша и тѣснотията на землищата, населението гѣсто нѣма отъ кого да си купатъ имуществъ; за това тѣ се пресѣляватъ тамъ гдѣто могатъ да намиратъ по-широки и сравнително по-евтини имуществъ. Подобни преселвания сѣ ставали често; въ Бургаский край има цѣли села населени отъ подобни преселеници.

Горѣказанитѣ не обематъ изселвающитѣ се Турци и Българи беженци; тѣзи послѣднитѣ непритѣжаючи нищо въ областта се изселватъ било обратно въ първобитнитѣ си села въ Турция (гдѣто тѣ имали имуществъ), било въ Княжество България, гдѣто тѣ се надѣятъ да намерятъ по-лесенъ поминѣкъ въ изоставенитѣ мѣстности отъ грамадното изселване на Турцитѣ.

За неизлишно считамъ да прибавя, че изселването на мюсюлманското население изъ вътрешний ми департаментъ, ако и да съществува, не представлява обаче крупни размѣри.

Г-да, виждате, че причинитѣ за изселването сѣ и трѣба да сѣ недоволствията на хората. Причинитѣ на мюсюлманското население сѣ не само тѣгостта на данѣка за кадастра, по който е невъзможно подобрѣнието имъ; но има и други морални и социални причини. Тѣ сѣ изложени въ едно прошение, което е дадено преди 3 дена на П. С. Глав. Управителъ. Его какво казваха: Въ село Арапово, Карлов. околия, имало двѣ махали отстоящи 60 метра една отъ друга; но и двѣтѣ съставлявали едно село. Сикамъ, че всички сѣмѣйства въ това село сѣ мюсюлмански. Отъ тѣхъ 19 испродади нивитѣ и кѣщата си, но по особенни цѣни за нивитѣ и особенни за кѣщитѣ. Други пакъ 9 сѣмѣйства, пакъ мюсюлмански, отишли да се споразумѣятъ съ Българитѣ и продади нивитѣ, лозята и кѣщата си накупъ съ една само цѣна. Да рѣчемъ нивата струва 500 гр. и кѣщата 500 гр. и двѣтѣ продади за 1000 гр.

Тогава, съгласно съ закона, явива се шефиликъ давасж, спорѣдъ което единъ сѣсѣдъ може да купи било кѣщата, било друго съ извѣстната цѣна. Сега селенинѣтъ като вижда че съ една цѣна сѣ продади нивата и кѣщата, казва, че азъ трѣба да си запаза правото поне за кѣщата по шефиликъ, а колкото за нивата не ми трѣба, нека я взематъ Българитѣ. Тогава продавачитѣ Турци се споразумѣватъ съ купувачитѣ Българи да кажатъ, че тая кѣща, напримѣръ, е оцѣнена за 800 гр., а нивата за 200 гр. — всичко 1000 гр. Джа-

нѣмъ олмасъ, това нѣщо не може да бѣде тѣй. — Тѣй е, казватъ му. Отъ това излиза голѣмо зло, че съсѣдътъ ще не ще не може да плати 800 гр. за кѣщата, когато ти струва 200 гр. Така взима я Българинъ. Какво правятъ Българитъ? Влизатъ вътрѣ. Турцитѣ казватъ, че това е противъ нашата религия, обичай, нрави. Его въпросътъ въ това прошение. Нашитѣ жени, казватъ турцитѣ, по исканието на религията ни не могатъ да ходятъ друго-иче освѣнъ забулени, а въ кѣщитѣ си ходятъ открити, по това не може и не бива да види чуждъ чловѣкъ. Около нашитѣ кѣщи не сѣ направени огради съ дувари, дуваритѣ сѣ отъ плетищата, пълни съ дуки отъ дѣто всѣки може да глѣда и, казватъ, това е противно на религията ни, не можемъ да търпимъ и трѣба да се изселимъ. Второ, прибавятъ, нашитѣ жени и дѣто ходятъ за вода, не ходятъ тамъ нишитѣ ергени. Такова благочиние между мъжетѣ и женитѣ запазватъ. Българскитѣ ергени и моми ходятъ на вода отъ тоя изворъ или на чешма, нарѣждатъ се тамъ да си приказватъ и да струватъ сеиръ. Щомъ тамъ се случатъ наши жени или моми, не могатъ да направятъ друго освѣнъ да бѣгатъ. Ако бѣгатъ кой ще донесе вода? За това, казватъ, трѣба да се прекрати това нѣщо, или да се изселимъ.

Виждате, г-да, какви силни аргументи представятъ тѣ. Освѣнъ това, както казахъ и одѣве, има оплаквания отъ данѣка кадастръ. Турското население въ Старо-Загорскій департаментъ най-много се повлиява отъ бѣжанцитѣ, които бѣгатъ отъ Княжеството. Отъ нѣколко време насамъ най-паче особено отъ источната частъ на Княжеството изселватъ се съ кervани. Тии минуватъ или презъ Шипка и отъ тамъ презъ Стара-Загора, или презъ Тозлукъ и Котелъ и влизатъ въ областта. Тия изселници съ кervани, като ги глѣдатъ нашитѣ селени, мислятъ защо е това изселване джанъмъ, трѣба да има причини. Питатъ и изселниците имъ казватъ: не е възможно да се сѣди, трѣба да се бѣга. Нашитѣ се влияятъ и ги последватъ. А простото население, както знаете, се допитва отъ по-влиятелнитѣ, по-разумнитѣ, богатитѣ. Щомъ му кажатъ тѣ, че трѣбва да се изсели, то не слуша вече друго. Право ли му казватъ или криво, незная. Това е за турското население. Българското население има особенни причини, причини отъ нѣкоя страна похвални, а отъ друга укорителни. Българитѣ отъ войната насамъ, като намѣриха много продавачи на ефтини земи, станаха на кракъ да купуватъ, купуваха и купуватъ още. Изъ първо наистина земитѣ ефтино се продаваха: но послѣ мюсюлманитѣ не продаваха тѣй ефтино както напрѣди. При всичко това Българското население, като желаше да има ефтини имѣния, взе съ заемъ отъ заимодавцитѣ да купува. Какво правеха заимодавцитѣ: даваха пари съ тѣжка лихва и съ увързване. Проститѣ хора когато купуватъ малко му мислятъ за исплащане на лихвата, ако не на майката и на дългътъ. Отъ друга страна пакъ дойде кадастрътъ и натовари имѣнията съ данѣкъ, и обработвана или необработвана земята трѣбва да се плаща. Освѣнъ тоя областенъ данѣкъ, има прибавочни департаментални и общински. А тая година се гласува единъ новъ законъ за земледѣлческитѣ каси. Единъ членъ въ тоя законъ казва, че ще се вземе по 5% върху кадастра за образуване капиталъ на тия каси. Всички тия данѣци като се приложиха на единъ човѣкъ, на едно село, селенитѣ, земледѣлци, захванаха да се оплакватъ, като казваха, че отъ една страна заимодавцитѣ искатъ лихва, ако не и майката, отъ друга Обл. Собрание ни натовари съ данѣкъ кадастръ — всичко това се иска; сега какво да правимъ? Пакъ Господъ далъ берекетъ лошъ или почти никакъвъ. Сега какво да се прави? Чуватъ, че въ княжество България, като се изселватъ Турцитѣ, земитѣ оставали болъ, болъ и ефтини, — спорѣдъ началото дѣто една стока е повече, тамъ и пахата е по-ефтина. Помислиха, че слуховѣтъ сѣ истинни и хайде да отидемъ тамъ. Даже казватъ, че имало

проповѣдници, които казвали, че въ България давали и земи безплатно, и до колко години, незнай, не щило да имъ се дири данѣкъ. Даже и дѣтцата имъ не щѣли да взематъ въ войската за солдати. Тия хора щомъ чули това, разумѣва се, че това и искатъ. Зная отъ Старо-Загорскій Департаментъ се пратили човѣци въ България да узнаятъ да ли е истина това, което се говори или не. Отишли хора и видѣли тамъ, че всичко не е мѣдъ и масло, както имъ казвали, и мнозина останали на мѣстата си, но може нѣкои пакъ да отидатъ. Г-да! Ето какво е това изселване. Най-паче отъ Старо-Загорската околия, защото отъ тамъ повече семейства се изселиха. Ето изобищо какви сж причинитѣ. Правителството неможеше да употреби нѣкои срѣдства, освѣнъ едно убѣждение, защото правителството е ограничено малко. Но трѣбва да кажа, че и убѣждението е хванало мѣсто. Въ послѣдне време правителството рѣши да проводи комисии да убѣждаватъ населението по всичкитѣ околии, дѣто се готви да се изселва. Отъ друга страна Г. Глав. Управитель поиска и съ рѣшението на Частний Съвѣтъ да се испроводи комисия най-паче въ Старо-Загорскій Департаментъ, понеже тамъ ставатъ повече изселвания. Да изучи тоя въпросъ, най-паче кои сж главнитѣ и най-важнитѣ причини за изселванието, за да може да се намѣратъ срѣдства за прекращение на изселванието. Това е, което е направило правителството. Знаете, че повече нѣщо не може да направи. А вие можете всичко да направите.

Предсѣд. Калчовъ: Споредъ Вѣтр. Правилникъ, запитвачтъ има думата, амо иска да говори подиръ обясненията на г. Директора.

Д-ръ Хакановъ: Най-напрѣдъ съмъ длъженъ да благодаря на г. Директора, дѣто тѣй подробно има добрината да отговори на запитванието ми. И второ, да признѣя, че числото на изселившитъ се е по-малко отъ това, което можеше да се предполога слѣдъ толкова говорения за това изселване. Азъ обаче говорихъ за изселванието на българското население, защото изселванието на турското население има толкова много разни причини, щото кога се касае да се говори за него, трѣба да се взематъ всички тия причини и съображения въ внимание, и послѣ да се мисли, да ли може да се направи нѣщо. Азъ говорихъ за българското население, което не се подстрѣква отъ никого, нито пакъ отъ религиозни убѣждения. При всичко това, споредъ казанитѣ обяснения на г. Директора, числото на изселившитъ се не е съ хиляди, обаче печаленъ е факга, че то става. Още по-печаленъ е фактътъ, че има едно убѣждение, че въ ония мѣста, дѣто се изселватъ, надѣятъ се да намѣрятъ по-голѣмо щастие отъ онова, което иматъ въ кѣшитѣ си. Причинитѣ, които г. Директоръ благоволи да каже за това изселване, сж достатъчно да убѣдятъ почитасмото Обл. Събрание, че наистинна това изселване на населението не е току-тѣй отъ желание само да се промени жилището. Ние виждаме, че между официалнитѣ съобщения на г. Директора отъ страна на Префекта, главнитѣ причини лѣжатъ въ бѣдността, безплодието и нѣманието на добитѣкъ. Ние знаемъ, че колкото за безплодието нѣма какво да се направи; но колкото за бѣдността и нѣманието на добитѣкъ, то се работи, за които можеше да се помогне, особено ако правителството да дадеше ходъ на закони, които могатъ да повдигнатъ кредитътъ на населението, да му се представи възможность да намира земи съ евтини лихви или да му помогне правителството да не се лишава поне отъ работенъ добитѣкъ. Тая причина е една отъ официалнитѣ. Г-нь Директоръ каза още, че много селяни нѣмали свои земи та като видѣли евтини накупили много като взели заеми съ скѣпи лихви. Това не мисля да е истинна. Защото въ селата, изброени отъ г. Директора, много селени иматъ и даже широки земи. (Дир. Кръстевичъ: Азъ казахъ, че тия,

които се изселватъ, повечето нѣматъ земи.) Азъ пакъ напротивъ мисля, че иматъ много земи. По-голѣмата причина е нѣманието на добитѣкъ. Това е скърбно, но за злощастие е истинна, фактъ е. Послѣ, главна причина е тѣжкий данѣкъ. Безъ съмнѣние, г-да, данѣкътъ исклучително тѣжи на земледѣлското население. Отворете бюджета и вие ще видите кои цифри сѣ най-много, и върху кого тѣ лѣжатъ. Вие ще видите, че кадастрѣтъ, най-голѣмата сума, второ суммата сигурна, ако и не много голѣма, отъ беглика—всички тия лѣжатъ върху това население. Послѣ, земледѣлцитѣ не плащатъ данѣкъ на сградитѣ, но тѣмъ имъ се налага приходенъ данѣкъ. Тѣй щото най-главна причина, по мое мнѣние, за изселванието е тѣжкий данѣкъ. Послѣ иде въпросѣтъ — вземанието пари съ лихва. Наистинна, до колкото можахъ да узная, селянитѣ сѣ се награбили съ земи, като сѣ вземали пари съ лихва; но не сѣ отъ най-бѣднитѣ ония, които сѣ си накупили толкова земи. Тѣ сѣ по-сѣстоятелнитѣ; но пакъ неще минатъ 2 години 3, и тѣ ще батисатъ. Защото сега въ повечето департаменти, за да направи човѣкъ заемъ, трѣба скѣпо и скѣпо да плаща лихва; — като не говора това за Пловдивскій департаментъ, дѣто поне лѣсно могатъ да се намѣратъ пари, и съ по-сѣфина лихва. Послѣ има още една друга причина, именно курса на паритѣ. Селянинѣтъ взима лирата 140 гроша, та я дава 100 гр. Наистинна, то зависи много отъ смѣтката, и селянинѣтъ, който отиде да продава на пазара едно друго, може да си направи смѣтка, но не е тѣй: той неможе такава смѣтка да води. Селянинѣтъ натовари храната си на колата, докарва я на пазара, виси цѣлъ денъ, и най-послѣ дохожда единъ търговецъ и я кузува съ лира 140 гр., и той мисли, че курса на паритѣ най-вече му тѣжи.

Като сѣ тия причинитѣ, при които можемъ прибави и други по-маловажни, можемъ да заключимъ, че населението не е въ възможность да плаща сичкия наложенъ нему данѣкъ. Значи, трѣбва да се взематъ сериозни мѣрки. Правителството, както ни си обясни отъ официалната трибуна, е взело мѣрки, нѣ да ли се достатѣчни тия мѣрки за да се поправи злото? — Чини ми се, не. — Наистинна, Правителството можеше да сполучи само съ убѣждение, особено къмъ мюсюлманското население, защото това население каквито добрини и да му се правятъ, то пакъ ще мисли че неможе да търпи тия обгоятелства въ нашата областъ. То може да се убѣди врѣменно да задрѣ изселванието, но послѣ пакъ ще се изселява. Остава да се взематъ мѣрки да се изцѣри раната, отъ гдѣто има общо оплакване. Уничтожението на кадастра и преобрѣщанието му на ошуръ не ще бѣде нужда, защото ошура, каквото и да казватъ, е система първобитна, осѣдена отъ всичкия образованъ свѣтъ. Работата е тука, почит. Обл. Събрание, особено почитаемата бюджетарна комисия, да намали тоя данѣкъ на минимума на възможността. Вгору, добавѣнитѣ данѣци да се намалятъ повече, като нуждитѣ на населението отъ тѣхъ могатъ да ся оставятъ една година назадъ, предъ видъ още на безплодието на тая година. Населението сега за сега страда, нѣма алжшъ—веришъ, така щото можетъ да се отложатъ работитѣ, които се поддържатъ съ добавѣнитѣ данѣци, и тѣ трѣбва да се намалятъ на минимума. Тия работи, надѣя се, Обл. Събрание ще ги вземе въ внимание, въ своитѣ грижи, за поправление на общото зло.

До тогава обаче, желателно е да стане едно въщо. — Като се взема отъ Правителството данѣкъ на населението, желателно бѣше щото Правителството само да предложи мѣрки за поправление на злото. Та, като предложи тия мѣрки на Събранието, то послѣ да ги подкрѣпи само. Защото ние, депутатитѣ, дохождаме тукъ да испитае работитѣ и да покажемъ съдѣйствието си на правителството, когато то ни представи нуждитѣ. Правител-

ството, като има предъ видъ неспособното положение на населението, може да каже на Събранието, че трѣба да стане едно намаление на данъка и Събранието тогава ще размисли за това.

Каза ни се, че правителството проважда комисии да убѣждаватъ населението, да се неиселва. Мога да кажа, че добръ е направило правителството съ тая мѣрка. Обаче щомъ додѣтъ рапортиѣ отъ тия комисии, правителството трѣба да представи на Обл. Събрание работата, да покаже какви именно мѣрки трѣба да се взематъ и Събранието съ това ще е въ течението на работиѣ, постоянно ще има предъ видъ нуждата и ще помогне да се взематъ по-сериозни мѣрки.

Отъ своя страна, азъ ще изрази удоволствие, че узнахъ, че изселването на Българското население не е толкова голѣмо, колкото се чуваше. Отъ друга страна, като признавамъ, че населението има едно предубѣждение за изселване, правя предложение на почит. Обл. Събрание да препорѣчи на правителството да вземе сериозни мѣрки по прекращението на това изселване и да дава постоянни свѣдѣния по него на Събранието за да бѣде то въ течението на работиѣ.

Неможемъ да искаме отъ правителството, по-опредѣлително отъ това. Неможемъ да искаме освѣнъ правителството да прилага закониѣ, и въ правото си сме винаги да искаме подобни свѣдѣния за да бѣдемъ винаги въ течението на работиѣ. За това, като свършвамъ своето запитване, надѣя се, почитаемото Обл. Събрание ще има предъ видъ, съ приеманieto на това предложение, прѣзъ всичката сесии, причиниѣ за изселването и ще се рѣжководи при гласуване на бюджета.

Предсѣд.: Г-нъ Хакановъ! само желание ли исказвате, или предложение?

Д-ръ Хакановъ: Само желание исказвамъ.

В. Нейковъ: Много добръ г-нъ Хакановъ разви запитванието си, и много добри свѣдѣния ни даде г. Глав. Секретаръ. На всичко това ще прибавя малко нѣщо. Въ свѣдѣнията за изселването, които г. Глав. Секретаръ благоволи да ни даде, не забѣлжихъ да личи Панагюрската околия. Защото отъ тамъ вече има двѣ села изселени. Азъ мисля, не е незначително едно такова изселване за да го нѣма въ официалниѣ свѣдѣния. Не е малко, 200 семейства, да се изселятъ и най-добритѣ семейства въ България. А това изселване не е освѣнъ отъ невъзможностъ да се съществува. Между причиниѣ, които подпомагатъ за изселване, има причина, именно отъ мѣрките взети отъ горското управление, по приложение на закона за горитѣ. Мѣстата, въ които населението отъ вѣка си пасе добитѣка, сега сѣ запретени. Разбирамъ, че овцетѣ не толкова благоприятствуватъ за препитанието на семействата. Но козитѣ сѣ, които могатъ да напълнятъ къщата съ всички блага и да дадѣтъ възможностъ на човѣка да плаща данъкътъ си. Въ настояще време, като горското управление прилага законътъ за горитѣ, изселването е взело голѣмъ размѣръ и страхувамъ се — то ще стане всеобщо. Горското управление, г-да, или лошиѣ органи неговии така лошо разбиратъ назначението си щото ако то продължава тъй, знайте, че населението пропада.

Незная да ли незнае правителството, че твърдѣ зле се разбира тоя законъ, или твърдѣ зле се приспособява. Но на всеки начинъ, макаръ правителството да знаеше причиниѣ, които каратъ населението да се изселва, че да представи тия причини на Обл. Събрание, и то да търсеше лѣкъ. Азъ исказвамъ желание отъ моя страна, че правителството трѣба да изучи сериозно тоя въпросъ, и въ тая сесии още на Обл. Събрание да представи въпросътъ, да поиска съдѣйствието на Събранието за мѣрките, които могатъ да

прекратятъ изселванието. На всѣки начинъ, тия мѣрки трѣбва да сѣ много бързи за да се предпази тоя департаментъ отъ опустошение, който е билъ отъ най-благодѣтеленнитѣ на нашето отечество.

Дир. Кръстевичъ: Ще прибавя само за освѣтление, че има и такива причини за изселване, че нѣкои села нѣматъ лѣсове, нито балтаджии. Нѣкои села, балкански напр., каквито посочи г. Нейчовъ, особено въ Сливенско има на които поминѣтътъ е въ сѣчение на гори. Понеже вслѣдствие приложенieto на закона за горитѣ не имъ се позволява да сѣчатъ гори, за това, казватъ, сме принудени да се изселваме. Това забравихъ да кажа, сега го казвамъ.

С. С. Бобчевъ: Изселванието, г-да, било другаде било въ нашата област, е важенъ въпросъ, и това изселване, страхъ ме е, не може да се прекрати само съ благопожелания.

Г-да, всички причини, за които се говори, и които подбуждаватъ извѣстна частъ отъ населението, било то християнско или мюсюлманско да се изселва, сж: 1-о сиромашеството, и налаганieto съ тѣжъкъ данѣкъ сиромаситѣ, 2-о или втора категория на причинитѣ сж морални или социални, за които спомѣна г. Глав. Секретаръ. Слушалъ съмъ и азъ сжщо така, както расправяхъ нѣкои, че нехристиянското население отъ нашата област се изселва повече по религиозни или социални причини. Можатъ ли да се премахнатъ тия причини? — Мисля, че е твърдѣ мжчно. Ако самото население не се убѣди, че това изселване е за негова врѣда, тогава напразно сж другитѣ мѣропрития. Ако то не се възгечитиса отъ севдата за изселване, законодателитѣ нищо неможатъ да направатъ. Не е само отъ Источна Румелия, отъ гдѣто става това изселване. Г-да, всѣки, който е слѣдвалъ писаното по вѣстницитѣ, ще знае, че това е и въ Добруджа, това е и въ Тесалия, това е и въ други страни, както и въ нашата област. Кои сж именно причинитѣ на това? Тѣ комахай неможатъ да сж изслѣдватъ. Сѣкашъ едно фатално течение на времето блѣска това население да се изселва отъ тия мѣста. Жално е, скръбно е, но то става така. Нѣкои е отъ нехристиянитѣ се оплакватъ, че имало несправедливостъ, неприлични отношения къмъ тѣхъ и пр., но тия оплаквания сж винѣги. Даже чухъ неотдавна, че нѣкои сж се изселили по причина, че неможатъ да търпятъ да гледатъ въ селото си нѣкои животни. Такива причини може да сж важни и трѣбва да се взематъ въ съображение. Но пакъ казвамъ, че противъ фаталнитѣ причини неможатъ да помогнатъ никакви мѣрки.

Има подиръ това общи причини за християнското и мюсюлманското население, които предизвикватъ изселванието. Мѣжду тия общи причини сж още и сиромашеството, и тѣжкий и неравномѣрний данѣкъ. Предъ видъ на това, какво може да се направи? — Има два способа: 1) да се помжчимъ да направимъ щото данѣка да падне върху населението колкото се може по-лѣгко, и разхвърлянието му да стане колкото се може по-справедливо и равномѣрно. Отъ друга страна, за премахване на сиромашеството, не можемъ какво друго да направимъ, освѣнъ да се помжчимъ, колкото се може по-вечъ да повдигнемъ економическото положение на страната. Защото ако въ това отношение страната ни да бѣше подобрена, то никой отъ насъ нещѣше да остави това скжпо мѣсто, гдѣто е роденъ, гдѣто е живѣлъ, и да отиде въ една неизвѣстна страна, да се изсели. За да се премахне сиромашеството има много срѣдства, които би трѣбало да се разгледатъ въ други обстоятелства чрезъ разни законодателни актове. Едно е, — пжтъбмъ го казвамъ, — да се направи достъпенъ за населението ефтенъ кредитъ, за да може то да си заема съ ефтини лихви. Въ заключение има да кажж, че противъ изселванието на нехристиянското население — освѣнъ убѣждението нѣма никакви други срѣдства. Колкото за да се улесни дру-

гото население, първо Обл. Събрание, не толкова въ днешния случай, а въ други обстоятелства, да се потруди щото по-справедливо, по-леко да направи разхвърлянието на данъка. Да направи щото населението да намира кредити съ ефтерна лихва, и това ще помогне да убие въ населението мисълта да се изселва.

Милковски: Г-да! ако има въпросъ, именно въпросъ, на който трѣба да се обърне сериозно внимание, то спорѣдъ мене е въпросътъ по запитванието на г. Д-ръ Хаконова. Защото незная какво ще бѣде по-скъпо на човѣка, и по-милостиво въ свѣта отъ колкото отечеството. Мисля, никой това не може да откаже, и така е. Тукъ се каза за изселването на нашето население, и тъй вече убиено, което бѣга на горѣ, и за изселването на турското население което бѣга на долу. Причини за това изселване, както казаха нѣкои, сѣх — едно бѣдността и тѣжкий данѣкъ. Тая бѣдност и Правителството признава че съществува у нашето население; и тѣжкостта на данѣка признава Правителството. Но всичко това не е принудило да се погрижи самото това Правителство за нѣкои мѣрки, а е чакало да се запита въ Обл. Събрание, и тогава то да иска свѣдения отъ провинцията — защо се изселва населението и кои сѣх причинитѣ. Спорѣдъ мене, ние членоветѣ на Обл. Събрание дохождаме тукъ да работимъ само два мѣсеца, и ние сами не можемъ да издирваме причинитѣ за това и друго — кога трѣба да вършимъ работа. Това е длѣжност на Правителството само да изучава положението на страната, да изпитва причинитѣ на изселването, да представи на Обл. Събрание мѣрkitѣ, които то мисли че трѣба да се взематъ, и така, то да даде своето съдѣйствие. И това, разбира се, не трѣба Правителството сега тъкмо да изпитва, а трѣбало отъ по-рано, защото това население не се изселва отъ вчера и отъ година, не, мисля, и отъ по-вече време. Но както и да е, Правителството не е направило това, което трѣба, което му е длѣжност, ако може то да се счита отеческо Правителство. Мѣрkitѣ, които трѣба да се взематъ, които се казаха отъ официалната трибуна, и които Правителството е взело, — сѣх убѣждаване и др. подобни. Тия мѣрки Правителството можеше да направи както и други, въ кръга на възможността. Но че има и други срдѣства, вѣма съмнѣние. Ние видимъ предъ насъ, да ни се представя бюджетъ отъ 73 милиона гроша. Видимъ бюджета на текущата година отъ 72 милиона гроша. Неможе тукъ да се обясни, не може да се разбере, какъ нашето правителство, като вижда населението паднало подъ толкова тѣжкъ данѣкъ, изселва се, остава бащинитѣ си огнища — най-милостиво на човѣка въ свѣта — то вмѣсто да представи бюджетъ по-съразмѣренъ, споредъ положението и състоянието на населението, напротивъ прибавя още милионъ и два да повиши бюджета. Всѣкога, г-да, отъ опитъ знаемъ, въ два мѣсеца, презъ които заседаваме, колкото и да се трудимъ да работимъ, колкото събранието и да е въодушевено съ добри чувства да върши работа, пакъ единъ — първия мѣсець, — истича, и истича се съ едни формалности, а бюджета ще бѣде представенъ, може-би, и въ края на сесията, и тогава, само съ : прието, прието . . . какво ще направимъ? — Въ тая бързина може да остане бюджета съ толкова милиона данѣкъ, и населението пакъ ще да натоваримъ, и пакъ ще се изселва. Дѣйствително, само събранието има първа грижа да уравни бюджета, но тоя бюджетъ поне, мисля, не само събранието трѣба и може да намалева, и такова распределение да даде, щото да бѣде съобразенъ и съразмѣренъ съ положението на населението. Това може и е грижа и на самото правителство. Това е длѣжност и пряма на правителството. На Обл. Събрание трѣба само материалъ да се произнася въ това кратко врѣме. Тѣй или инакъ, именно забѣлѣжихъ, че нашето Правителство не се погрижило за тоя въпросъ. Единъ отъ моитѣ събратия, именно г. Цейчовъ, каза, че не е само Ст.-За-

горскій департаментъ, за който г. Директора на Вжт. Дѣла даде обяснения за изселване-то, но има и други села. Като депутатъ отъ Харманлийската колегия ще има да кажа на Обл. Събрание, че и въ моята колегия има изселване. Ако сега нѣмъ, то има силно движение за послѣ. Ако сега не се взематъ мѣрки за укротяване населението да се възвърне отъ своето намѣрение, слѣдъ година или двѣ, ще видимъ много села да направятъ същото. Това е мисля нежелателно и вредително за Правителството и страната. Единъ отъ моитѣ събратия предговоривши каза, че изселване ставало и въ Европейскитѣ държави и слѣдвало и въ други страни, но това е че тѣ нѣматъ тамъ земи. Тукъ баремъ има земи; всѣки си има къща, добитѣкъ, и всичко, което трѣба за едно семейство. Ако се изселва, коя причина го заставлява? — Нашето население не е отъ ония хора, които — не сж научени да плащатъ тѣжѣкъ данѣкъ. Нашето население е въ съвсѣмъ други отношения. Каквото и да е, ако Правителството не вземе на себе си грижата да наредѣ бюджетъ какъвто трѣба споредъ нашето положение и други съображения, то поне, казвамъ, желателно е, Обл. Събрание въ тази сесия да наредѣ бюджета, да намали тѣжкия товаръ на населението; защото колкото и да се убѣждава това население, че както Правителството така и народното представителство взели въ внимание всички оплаквания, и, било кадастра или другитѣ данѣци ще намалятъ да бждѣтъ по-леки, — това население неможе да се убѣди отъ голи думи. Вие ще му казвате, че това ще направимъ, но то пакъ ще се изселва и, защото не вѣрва въ голи обѣщания, ако не сега прѣзъ зимата, то на лѣто, има много да се изселятъ. Тия нѣща, Г-да, сж отъ естество, на които трѣба да обърнемъ сериозно внимание. Увѣрявамъ ви, че въ Харманлийската колегия има силна мобилизация за изселване. Ошура, осѣденъ отъ цѣлъ свѣтъ, неможе да се повърне, като се унищожи кадастра. Но да намалимъ цифрата на бюджета за улѣгчение на населението, което плаща всичко и пълни нашитѣ област. и департам. каси. Това е единичното срдство.

Иванъ Х. Петровъ: Въпросътъ, който г. Д-ръ Хахановъ повдигна, е много важенъ и добръ сториха мнозина г-да, дѣто го развиха. Отъ всичко това, разбира се, може да се чака нѣкое добро слѣдствие.

Прѣсно е, г-да, още въ памята ни времето преди войната; знаемъ причинитѣ на войната, и послѣ, когато тя се свърши, знаемъ какво се говори и писа за насъ. Великитѣ сили, чрезъ своитѣ комисари тукъ, имаха грижата да дадѣтъ на тая страна такъвъ законъ, който да облагоденствува населението ѝ. Оня день, г-да, когато разисквахме отговорътъ на тронната рѣчь, станаха много разисквания. Азъ нѣма сега да критикувамъ какво се е тогава говорило, само едно ще кажа, че по моята съвѣсть, въ тоя адресъ се говореше, споменуваше за нѣкое подобрене. Но азъ мисля, едва ли имаше мѣстото си тая дума. Умѣстността на тая дума можемъ да тълкуваме само въ такъвъ случай, че въ началото на нашата самостоятелностъ имаше много угрожения за страната ни, като отъ гарнизони и други такива. Сега обаче, като нѣма такова нѣщо, струва ми се, можемъ да кажемъ, че има подобрене. Това нарочно споменувамъ, за да свърша съ тази мисль, а да видимъ, въ други отношения, какво подобрене има. Какво сме вършили до сега? — Какъ е отивала нашата правителствена машина? — Ако сега се говори и се изказва, че има наклонность въ населението да се изселва, и едни казватъ за нуждитѣ мѣрки, които въ тоя случай трѣба да се употрѣбятъ противъ това изселване, азъ пакъ ще кажа, и увѣренъ съмъ, че нѣма срдства, неможемъ да направимъ нищо. Нашата страна е болна, г-да, подлѣжи на операция. Когато доктора каже, че сме болни, и ние се нерѣшаваме да ни

опериратъ, доктора ни остава, отива си, и ние пакъ болни оставаме. Но ако се рѣшимъ да претърпимъ една операция, тогава само можемъ да имаме една надѣжда да се изцѣримъ. Сега, ако искаме да се изцѣримъ, не трѣба да излиза изъ умътъ ни факта, че ние сме болни. Немога да кажа, че защото имало изселвания, за това сме и болни, и слѣдователно, остава само отъ тая болѣсть да се цѣримъ. Не, болѣстта е дълбока, трѣба коренни мѣрки, и ето че тѣхъ ги нѣма. Каква е нашата болестъ? — По мое мнѣние, тя е такава, щото страната ни е на умиране. (Смѣхъ). — Немога да го крия, г-да. И ако ние не вземемъ рѣшителни мѣрки, коренни мѣрки, ние ставаме предатели на нашето бѣдѣще. Днесъ трѣба да имаме предъ видъ, г-да, една основа на икономия. Трѣба да върви паралелно управлението заедно съ състоянието на страната ни. Инакъ, ако оставимъ и за напредъ да слѣдва тъй както и до сега е слѣдвала, повтарямъ да кажа, че ние ще бѣдемъ предатели на своето бѣдѣще. Страхъ ма е, до година да ли ще да видимъ камара, да ли ще видимъ правителство, ако отиваме така. Може би да е преувеличение, но за злощастие казвамъ, това е тъй, даже немога да израза чувствата, убѣденията, които могатъ да представятъ още по истински формата на злощастieto.

Каза се, че изселването не било отъ голѣми размѣри, или имало разлика нѣкаква. Г-да, какъ може едно население, което има земи, което, по щастие, има спокойствие, свобода, безопасностъ, какъ такова едно население може да се рѣши да дири щастие въ други мѣста? — Какъ казвамъ, има голѣми причини, и една причина е, мисля, Правителството. Не се принуждавамъ и немога да ставамъ философъ, економикъ, политикъ, за да наумѣвамъ на камарата, на представителството, че трѣба да се изучи вслѣкъ за наше положение, да не остава даже мисль въ населението да трѣси на друго мѣсто щастие. Нѣма отъ насъ депутати, които да желаятъ и разгройството на Правителствена машина. Азъ съмъ единъ, който казвамъ не 80 милиона гр. да имаме бюджетъ, но 150 милиона да бѣде той. Но трѣба да забеляжа, че когато има по-вече пари за разноси, тогава може да се продължи расхода. Но когато виждаме, че ние сме сиромаси, азъ немога да проумѣя какъ може да имаме ние подобрене, ако се непомогне на това бѣдно население, което вчера излѣзло изъ подъ огъня и мѣча, то има нужда отъ подкрѣпление, трѣба да му се притечемъ на помощъ. То има нужда отъ ефтинъ заемъ, а нѣма банка отъ гдѣто да може да се займи; добитъкъ нѣма; ако купи земя, то пакъ съ заемъ. Немога да проумѣя на такава страна какъ може да се дава луксузна машина, и такава машина, която има само въ най-благоденственнитѣ страни, които съществуватъ съ вѣкове, които вече сж излѣзли отдавна отъ огънь и желѣзо. Г-да, законодателитѣ когато сж имали грижата да наредатъ Орг. Уставъ, мислили сж, че наше население е богато, състоятелно, както въ една европейска държава, за това тѣ и наредили чрезъ Орг. Уставъ да има такова луксузно управление. Обаче, ето глѣдаме, че отъ това управление ние отъ день на день изнемощяваме, упадаме економически. И убѣденъ съмъ, че много отъ предписанитѣ въ Орган. Уставъ служби неможеше иначе, освѣнъ да се занѣматъ. Но сжщо тъй съмъ убѣденъ, че много отъ службитѣ можеха да се повѣратъ по двѣ на единъ чиновникъ; че единъ чиновникъ на една длъжностъ, служба, можеше да изпълнява и втора. Истина законодателитѣ сж оставили максимума за наше управление, но ние пакъ трѣбаше да наредимъ това управление спорѣдъ наше състояние. Ние прогласихме цѣлъ свѣтъ, че България не е толкова въ добро положение, не е въ толкова завидно състояние, а нашата Ист. Румелия е по-добръ отъ нея. Това за жалость го казвахме. Но вмѣсто напредване, ние на противъ станахме по-долни въ всяко отношение спрямо България.

Въ България не било хубаво; тамъ нѣмало такава свободна камара, а пакъ тука има наръдена камара, има Пост. Комитетъ; но за злощастие, да ли и сега можемъ да сж похвалимъ?

Ние тука сме депутати, но за да достигнемъ това, какви средства не сж употребени, ужъ за доброто на населението? Но, пази боже, не е за него, а за нашъ интересъ. Е-вропейцитъ ни дадохъ Орг. Уставъ, ужъ за наше добро. Но какво правиме ние? Продаваме на бѣдното население и послѣдната овца, както каза г. Нейчовъ. Това положение нѣма да ни изведе на добръ край. Правителственната машина настроена на голѣми луксузи, и при многото спокойствие, неможе да не принуди населението да се изселва; и много хубаво прави. Привуденъ съмъ да кажа, да не каже, че на хаосъ го казвамъ, че, ако не обърнемъ внимание върху економическото положение на страната, ако не направимъ нѣщо за подобрене състоянието на нашето население, страхъ ма е, нѣма да имаме до година ни Пост. Комитетъ, ни Камара, нито правителство. Трѣбва да размислимъ какъ по-скоро и коренно да изцѣримъ нашето положение, за щастieto на тая страна, при създаването на която намѣрението на законодателитъ е било мисля да даджтъ такива учреждения нарочно да послужатъ ужъ за щастieto на народа. Виждамъ, че тия учрѣждения оцѣстливятъ себе си; и това не е лъжа, истинна е, и въ чувствата си не го отказвамъ.

Ние желяемъ да се развие страната, но не тѣй въ ущърбъ на населението. Защото това нѣма полза не само за настоящето, но и за бѣдѣщето. По неопитностъ, може-би, най-напрѣдъ направихме луксузна правителственната машина. Сега виждаме, че тя не е за насъ, че тя ни води къмъ злощастие. Трѣба да се повърнемъ назадъ, да я упростотворимъ, и само тогава можемъ да очѣкваме добро. По мое мнѣние ние сме несѣстоятелни да имаме бюджетъ едва ли за 50 милиона, а най-повече за 60 милиона. Ако се повърнемъ тѣй съ цифритъ на бюджета тая година, азъ Ви увѣрявамъ, ще имаме средства да въскачимъ бюджета пакъ на 70 милиона или 80 милиона. А пакъ ако продължаваме тѣй, увѣрявамъ ви, до година да искаме и 40 милиона да имаме бюджетъ, пакъ неможемъ и тѣхъ да искараме. Трѣба да се признаемъ, че сме болни, да намалимъ бюджета, и тогава само можемъ да пооздравѣемъ.

Каза се, че кадастра е причина на всичко зло. Мене ми се струва не е истина това. Защото като взимаме кадастра, значи взимаме ошура въ пари; туй се различава само въ това, че намѣсто да плаща въ натура, плаща въ пари, като плаща и за земи-тѣ необработвани. А като плаща за необработванитъ земи, значи съ това се олѣкчаватъ обработванитъ земи; и взиманието за тѣхъ данѣкъ не е несправедливо. Но що да направимъ когато данѣкътъ се показва много тѣжѣкъ на населението? Отъ друга страна, распределе-нието на данѣка не става добръ. Когато се гласува въ бюджета на 32 милиона гроша кадастрѣтъ, гласува се съ таи надѣжда, че ще бѣде голѣмо плодородие тази година. Но тѣй не излѣзе. Значи много прегрѣшихме въ процѣнението, много злѣ направихме; а не е работата, както се обясни отъ официалната трибуна, че всичко зло е по причина на кадастрѣта, както и плащанieto на необработвани земи. За злощастие, ние освѣнъ че не премислихме повече при гласуването на суммата, но не помислихме какъ ще се исплати: гласувахме само съ надѣжда, че може да стане голѣмо плодородие.

Трѣба, г-да, да сж повърнемъ назадъ, и само тогава можемъ да поправимъ бѣдѣщето си положение. Пресмѣтнете си, ако сжществуваше ошура, какво щеше да хване тая година? — Едва ли 20 или 22 милиона гроша; а сега и 32 милиона гроша.

Питахме лани колко ще може да излѣзе ошура, и казаха на 25 милиона, а ние бѣхме

гласували сумата на 35 милиона. Предъ видъ на кризиса спрямо голѣмитъ конкуренции съ хранитѣ, които располага Европа, Азия, Америка и Италия, Правителството и камарата трѣбаше да улеснатъ повече населението да можеше да устои повече въ тазъ борба, на тоя напливъ. Тогава дѣйствително разноскитѣ можехъ да бждатъ по-лѣсни, работата по-ефтина. Сега какъ ще противостои населението на тоя напливъ, когато самитѣ разноски превишаватъ цѣната на житото. Каза се още, че много хора си накупили земи, като взели въ заемъ пари, защото нѣма ефтини капитали, та съ това се много притоварили. Но нѣка положимъ, че такива хора има на 5 единъ. Но тукъ злото е общо. Всички се чудимъ какво да правимъ. Трѣба да премислимъ сега за своето бждще. Освѣнъ причинитѣ, които помѣнахъ, има и други и морални причини, които обезпокояватъ населението. Никой не може да каже, че населението е толкова развалено, да си неплаща данѣка. Напротивъ тѣква разваленостъ нѣма въ нашиятъ народъ, той си плаща данѣка много редовно. Но нещастieto не става само отъ доброто плащане на толкова тѣжкия данѣкъ. Всѣки глѣда комшиятъ си, че продава вола, продава си и кжшата, покжщнината, за да плати данѣка си. И той си мисли, че това единъ день ще постигне и него. Значи има болка, която трѣба да се унищожи. Ако сме болни, болни сме отъ самата основа, като правителственната машина е много лукезна, която до сега тѣй или иначе се подкрѣпаше, а отъ сега ще се събаря. Като сж смѣтали законодателитѣ, че населението на тая страна е богато, сътоятелно, направили въ всичко хубаво управлението, нѣ въ ущърбъ на населението. Ако това продължава тѣй, вѣрвамъ до година нѣма да дадемъ никакви срдѣства на управлението да располага финансово. Има много сведѣния и отъ хора, които занимаватъ постове и въ самото управление, и тѣ сами казватъ, — че не е възможно тѣй както отиваме да идемъ напредъ. Ние имаме болѣсть, — болѣсть вкоренена. Ние сме болни, и всички чиновници това смѣтатъ и финансово страната като се поболява, стига болѣстьта дори и до населението.

Ако искаме, г-да, да принесемъ полза, ако искаме да поправимъ злото, трѣба да се препорѣчи на бюджетарната комисиия, да намали бюджета и повече отъ 60 милиона гроша да не гласуваме. Даже това трѣбаше да излезе по инициативата на правителството, тогава и и комисиията да работи по-успѣшно. Трѣба да се отмени и департаменталний данѣкъ. Да се каже въ бюджета, че комуниални пари нѣма. И така, като види челоувѣкъ че напредъ плащаше 100 гроша, а сега му се падатъ 50—60 гр. много ще му улѣкне. Пакъ повтарямъ да кажа, ако искаме да се излѣчимъ, трѣба да препорѣчамъ на бюджетарната комисиия да намали бюджета на 60 милиона, въ сщцото време и Директоритѣ и камарата изобщо да си съдѣйствуватъ въ това. Азъ моля да се приеме това ми предложение.

П. Димитровъ: Азъ мисля, запитването на г. Д-ра Хаканова бѣше: какви сж причинитѣ за изселването; какви мѣрки е взело правителството и мисли да вземе за прекратяване на това изселване. Не мислехъ, че ще отидемъ толкова далечъ въ разискванията си. Захванахме да говоримъ за бюджетъ, за кадастръ, и отидохме до тамъ щото ако е възможно да унищожимъ всичко и кадастръ и департаментални данѣци — всичко да унищожимъ. Спорѣдъ мене всички тия работи, за които говорихме сега, иматъ си мѣстото само когато разискваме кадастрътъ. Тогава можемъ да рѣшимъ, че тая цифра е много и нѣколко трѣбва да я намалимъ. Колкото за мѣрkitѣ противъ изселването каза ни се, че сж взети мѣрки и твърдѣ добри. Ние имаме тукъ внесени законопроекти и вмѣсто да говоримъ по 2—3 дена за единъ и сщций предметъ, по-добрѣ да преглѣдаме тия законопроекти, които стоятъ още отъ миналата година. Въ тия законопроекти има такива

за заеми, за областна банка, за кредитни учрѣждения, които, ако приемемъ, вмѣсто да говоримъ напраздно, съ това ще принесемъ значително улечение на населението. Азъ мисля по-добъръ тѣхъ да работимъ, отъ колкото да говоримъ тукъ голи думи.

Д-ръ Хахановъ: Азъ мисля, тия голи думи, за които говори г. Димитровъ, се ще принесатъ нѣкое улечение на населението; защото като всички говоримъ за положението на страната, чини ми се, когато дойде време да се произнесемъ за нѣкои работи, които могатъ да подигнатъ земеделчeskото население, тия голи думи ще ни напомнятъ състоянието на населението. Азъ благодаря на моитѣ събратия, които станаха да говорятъ по поводъ на моето запитване, и отъ това говорение можахъ да извлечъ много обяснения. Но ще кажа още да прекратимъ разискванието и предложението, което ще направя, ще бжде за свършване

Г. Петровъ много хубаво говори и хубаво предложение направи. Но това ще бжде, ако го приемемъ сега, да свържемъ предварително рѣшитѣ на бюджетарната коммисия и на Обл. Събрание. За това мисля това предложение може да се предложи на врѣме, когато ще разискваме такъвъ въпросъ. Сега не остава освѣнъ да разглеждаме всичкитѣ законопроекти, като законопроектътъ за банката, бюджетопроектътъ и др. Да се размислимъ добръ може ли или не да намалимъ данъка. Правителството събрало, наистина, че намѣсто да представи по-ограниченъ бюджетъ, то го повече разширило. Но ние можемъ да го намалимъ. За туй не остава освѣнъ да се съобразимъ съ днешнитѣ разисквания. Поне днесъ при толкова разисквания, ако не направимъ нѣкое рѣшение, то поне ще имаме въ себѣ си убѣждението, че не трѣбва да натоваримъ само съ данъкъ населението. Но че и правителството въ течението на сесията да представи всички свѣдения и мѣрки по изселването на населението. Азъ моля Областното Събрание да мине на дневний редъ, като приеме това впечатление отъ днешното разискване, да му бжде ръководителъ при всичкитѣ рѣшения, които има да вземе. Сжщеврѣменно ще помоля Г. Предсѣдателя на бюджетар. комисия да представи бюджетътъ 20 — 30 дни преди да свърши сесията. Азъ признавамъ всичкитѣ мжнотии на Комисията по тая огромна работа. Познавамъ и голѣмий патриотизмъ на предсѣдателя и мисля, че той ще вземе всичкитѣ мѣрки за по-ранното представяние на бюджетътъ. Затова моля и г. Предсѣдателътъ на Областното Събрание да предложи да минемъ на дневний редъ. (Гласове: прието).

Предсѣд.: Подкрѣпа ли се предложението на г. Д-ра Хаханова да минемъ на дневния редъ? (Подкрѣпа се). Моля които сж за него да станатъ прави. (Приема се.)

Ив. Х. Петровъ: Азъ глѣдамъ наклонность въ Обл. Събрание, че не иска да приеме предложението ми. Но оставамъ го просто на бюрото. (Подава го).

Предсѣд.: Като Областното Събрание се произнесе, бюрото не може да го тури на разискване.

Минуваме на дневния редъ, който е запитванието на г. Хитова. Г. Хитовъ има думата да развие запитванието си.

А. Хитовъ: Г-да! Въ по-миналото засѣданне на Поч. Обл. Събрание направихъ запитване къмъ Правителството, именно: какви мѣрки е взело то противъ разбойническитѣ шайки въ Кжзжль-Агачската Околия. Азъ направихъ това запитване именно, защото има много оплаквания отъ моята колегия, отъ нѣколко врѣме насамъ. Преди да влѣза въ сжщность на работата, ще дамъ нѣкои обяснения, по което и Правителството да се освѣтли върху сжщността.

Извѣстно ви е, г-да Представители, че жителитѣ на една страна въ икономическо

или друго отношение за да могат да успѣватъ, трѣбва да се радватъ на спокойствие и свобода; въ всичкитѣ си дѣйствия да бѣждатъ гарантирани отъ вънкашно нападение, отъ беззаконно посѣгане на правата имъ. Като казвамъ това, съ съжаление днесъ съмъ принуденъ да забѣлжа, че жителитѣ на нѣкои мѣста отъ нашата областъ не се радватъ на свобода, на спокойствие, на безопасностъ. И това защото разбойници върлуватъ по тия мѣста — по крайне мѣрѣ, това казвамъ за своята избирателна колегия, отъ дѣто напоследъкъ имамъ нѣколко писма за това. За да не се взематъ думитѣ ми за голословни, азъ ще наведе нѣколко случаи. Нѣка предварително кажа тукъ, че въ тия мѣста има постоянни смущения отъ разбойнически шайки, именно има единъ Деведжи-Али, който вече тамъ царува.

Отъ двѣ години насамъ, г-да, тоя Деведжи-Али не само, че преминува пограничнитѣ мѣста, обира, граби, безъ да има кой да му възпрепятствува и се връща назадъ свободенъ, но и нашето Правителство невзема никакви мѣрки противъ него. Казахъ, да не бѣдатъ думитѣ ми голословни, ще кажа нѣкои произшествия. Преди два мѣсеца, тоя сѣщия Деведжи-Али, хваща двама братия, излича ги въ гората и поисква отъ тѣхнитѣ родители 300 лири откупъ. Истина родителитѣ за да видятъ чадата си живи при себѣ си, проваждатъ нѣколко лири за откупъ. Но не били щастливи да видятъ синоветѣ си живи. Разбойницитѣ като видѣли, че неможатъ да получатъ цѣлото количество, което искали, заклали единия, а другия като глѣдалъ полудѣлъ и се върналъ не въ себѣ си въ селото. Можете да си въобразите какъвъ е тоя ударъ на едно семейство. Освѣнъ това тоя Деведжи-Али е пратилъ извѣстия на много по-сѣтоятелни лица въ селата да му прататъ по извѣстно количество пари по заплашване, че ще ги преслѣдва, ще имъ изгори имотътъ и пр. По причина на това всички сѣ наплашени, рано се затварятъ дома, не смѣятъ да излѣзатъ вънъ и дене ако излѣзатъ съ страхъ. Единъ човѣкъ ми се плачеше, че въ продължение на 3 мѣсеца не смѣялъ да излѣзе вънъ да види имотътъ си какво става съ него и се прибиралъ още отъ рано у дома. Още, че другитѣ жители, както знаете, въ цѣлата областъ се занимаватъ съ скотоводство и земледѣлие. Тѣ изнасятъ храни и стоки да продаватъ въ Едирне, че тамъ имало по-добра цѣна, по-добъръ пѣтъ; но вслѣдствие на разбойническитѣ шайки, сега тоя пѣтъ е затворенъ. Не само хората не можатъ да отиватъ нататъкъ по търговия, но и обикновеннитѣ сношения сѣ прекъснати. Сега тамъ ли да отиватъ подъ страхъ на опасностъ, или да се принуждаватъ да дохождатъ чакъ до Сливенъ и Ямболъ? Може да се пресмѣтне въ какво положение е тамошното население. Вслѣдствие на това положение населението неможе да намѣри другъ изходъ и казва, че ще се изсели. Ако почитаемитѣ събратия предговоривши наведоха много други причини за изселване, то ще прибавя, поне въ тая мѣстностъ по край границитѣ, населението се готви да се изсели отъ върлуването на разбойницитѣ.

Да видимъ сега правителството прѣдъ видъ на това злостание какво е направило. То е оставило искоренението на злото на собственитѣ плѣщи на жителитѣ, сиречь на резервиститѣ. Хората, когато сѣ принудени да работатъ своитѣ полски работи, когато сѣ принудени да искарятъ 20 пари за препитание; тогава се взематъ за потеря, да оставятъ работитѣ си. Ние имаме, слава Богу, постоянна войска и, азъ мисля, ако не е достатъчна за друга по-висока цѣль; то поне е достатъчна да смири вътрѣшнитѣ размирици, да въдвори безопасността, да помогне на населението. Питамъ: защо не се употреби тая войска, а сѣ кара самото население да пази, когато за тая войска, то плаща данъкъ? Ако пакъ трѣбва само населението да се пази, тогава защо е Жандармерията, защо сѣ солдатитѣ, да ли да дава само данъкъ населението?

Тия свѣдения имамъ отъ тая колегия и други мѣстности. И казвамъ, че ако не се зематъ мърки, сами ще бждемъ зрители, че, ако не всички, то поне по-близните села до границата, ще се изселатъ. Азъ желя да знаа какви мърки е взело Правителството въ това отношение.

Дир. Кръстевичъ: Г. Хитовъ прави запитване, защо имало въ ония мѣста разбойници, защо не сж прекратятъ дѣйствиата на тия разбойници и какви мърки е взело Правителството за такъво прекращение. Ако сж били вземени мърки за тая цѣль, то било само да се искаратъ резервиститъ на потера.

Истина е, че има единъ башъ разбойникъ, така нареченъ Деведжи-Али. Но истина ли е, че Областното Правителство, както и Адрианополското Правителство не сж се занимавали толкова съ друго, колкото съ прогонването на тая башъ разбойникъ? Нашето Правителство е писало много пжти на Адрианополското Правителство; но това послѣдното види се малко иска да се грижи и то. Разбира се че къмъ него нѣма никакви оплаквания. Тоя башъ разбойникъ Деведжи-Али ходи въ съседните намъ мѣста, и колкото да го трѣсимъ не се намира. Ако направи тукъ разбойничество, побѣгва въ Сереско. Правителството колкото жандарми можеше да прати, прати ги. Напрѣдъ прати и 30 души войници, за които г. Хитовъ нѣма хаберь. Послѣ се пратиха още 30 души. Колкото за резервиститъ, като жители на областта, съгласно съ чл. 448 отъ Орган. Уставъ, който казва, че началството когато поиска може да повиква резервиститъ, трѣбаше прочее да се повикатъ на такъва потера. Но и това ако стана работа е, че нѣмаше доста жандармерия. За тоя недостатъкъ на жандармерията казалъ съмъ още прѣди двѣ години на Обл. Събрание и много говорихъ, и настоявахъ, че е нужно да се увеличи числото ѝ. Сжщо и лани искахъ да се прибаватъ 60 души жандарми, но пакъ Обл. Събрание не прие. Тая година пакъ предлагамъ това въ бюджета; и не знаа да ли ще се приеме или пакъ ще се отхвърли. Но искамъ да кажа, че отъ една страна казвате на Правителството да намали разносикитъ, отъ друга страна казвате това и това трѣбало да направи. И азъ незнаа какво да направа, незнаа какво да кажа. Признавамъ това, което каза г. Хитовъ, че главната мисия на едно правителство е да държи страната чиста отъ разбойници, и да има спокойствие въ страната; но като нѣма сръдства, какво да ви кажа повече.

В. Нейчовъ: Запитването на г. Хитова е твърдъ умѣстно; но отговорътъ на г. Глав. Секретаръ не ме удовлетворява. Не може да откаже правителството, че е имало възможни сръдства да осигори спокойствието на областта. Ако въ тоя случай не е направило нщо не че е нѣмало сръдства (*Дир. Кръстевичъ:* Ами какъ?), но че правителството не е знаало какъ да ги употреби. (*Дир. Кръстевичъ:* Кажете, кажете). То е, че много лошо се надзираватъ дѣйствиата на жандармерията. Казвамъ го и то е фактъ. Тоя фактъ ще стане знаменитъ въ анализъ на Т. Пазарджикский Главенъ Съвѣтъ, отъ който съмъ членъ. Тоя фактъ е, че на границитъ съ България по тоя департаментъ има една кула, въ която сѣдатъ нѣколко жандарми и то поне само да лѣжатъ тамъ. Сиромаситъ жители лѣтъ копаятъ лозята да искаратъ 2—3 гр. за препитание на семействата си и тѣ сж принудени да зарѣжатъ работата си, спокойствието си, да отидатъ на кулата да пизатъ, да носятъ вода на жандармитъ. Благодарение на станалитъ оплаквания за това, отъ надлъжнитъ мѣста се презратиха до нѣкадъ тия дѣйствиа отъ страна на жандармитъ. Сега отъ думитъ на г. Главния Секретаръ излиза, че Огоманското Правителство е криво за дѣто върлуватъ разбойници по ония погранични мѣста. Азъ не знаа каква е преписката, която е станала съ Адрианополското Правителство, или по-добрь съ Едриненский Валия, съ цѣль

да се премахне тоя *баш* разбойникъ отъ нашата граница. Но ако Едрен. Валия не е направилъ нищо, нашето Правителство, напий Глав. Управитель можеше да се отнесе до по-високо мѣсто. Слѣдователно не ме удовлетворява отговорътъ на г. Глав. Секретарь, защото не каза за мѣрките взети противъ Едренския Валия, който не е направилъ нищо. Когато ми се даде такъвъ отговоръ, тогава ще бѣда убѣденъ напълно, че е имало взети мѣрки.

Дир. Кръстевичъ: Азъ казахъ, че сме направили оплаквания противъ Адрианополския Валия, казахъ само, че сме имали съ него препишка. Той съжелява съ насъ наедно и казва, че вземалъ всички погрѣбни мѣрки. Но знаете неговите мѣрки отъ кого и какъ се изпълняватъ. А пакъ къмъ по-малките власти мисли нѣма причини да се оплакваме. Г. Нейчовъ каза, че трѣбвало да се отнесемъ до по-високо мѣсто. Но мисля и съ това нѣма що да направимъ. Тоя разбойникъ е много масторъ, и достоенъ разбойникъ. Казвамъ, че ходи по всичките вилаети. Прескача тукъ тамъ и граби, обира кого може, кого намѣри. Така трѣба да знаемъ още, че ония мѣста сж всичките гористи, дѣто лѣтно време разбойници твърдъ лесно влизатъ безъ да се забѣлжатъ. А пакъ да се пази цѣла граница, то е невъзможно, че захваща дълго мѣсто. Питамъ сега, какви мѣрки могатъ да се взематъ? Въ преписката Валията казва да се испрати отъ тамъ тѣхни стражи и наши да испратимъ отъ тука, за да гонятъ шайките, но знаете, че нито нашите стражи нито тѣхните могатъ да преминатъ границите. Както и да е, но работата е тукъ, че всичките погранични чиновници сж недостатъчни и за това неможе да се направи нѣщо повече.

Ст. Кьойбашиевъ: Върху запитванието на г. Хитова г. Главний Секретарь даде доста обяснения. Само ми се вижда чудно, че такива ничтожни разбойници придобиватъ толкова слава и неможе да се намѣри край за тѣхъ. Твърдъ съмъ увѣренъ въ думите на г. Главний Секретарь за всичките наставления, които е далъ. Но защо сж наставления безъ дѣла? Не е направено онова, което трѣбвало въ дѣйствителностъ. Защото официални книжа, преписки — никаква работа неможатъ да свършатъ. Случайно има да кажа, че оплакванията отъ жандармитъ всекому сж извѣстни. За да подарѣца думите си ще спомена за едно произшествие въ Карловско. Хора търговци отиватъ за пазаръ по свеята работа, и въ едно село тия хора — данъкоплащачи, както казва г. В. Нейчовъ — се нападатъ отъ неизвѣстни хора и тамъ съ ножове и ятагани се обѣлскватъ, на което обѣлскване оставатъ жертва 8 души, а само единъ ся избавя. И какво става послѣ? Тамъ е близо кулата, гдѣто стои секционний командиръ. Не знай Г. Глав. Секретарь има ли тия свѣдения, но трѣбва да ги има. Отиватъ и извѣстиятъ на мухтарина за това произшествие въ близкото турско село. Той утрѣнѣта извѣстява на секционний командиръ. Секционний командиръ праща жандарми да видятъ истина ли е това и то когато мухтаринътъ му дава официално извѣстие! Тоя офицеринъ командиръ рапортира на своя началникъ, а жертвите стоятъ на мѣстата си. Утрѣнѣта отиватъ да произведатъ слѣдствие; взели да испитватъ жителите. Сега питамъ: да ли тѣй трѣбваше да постѣпва жандармерийската власть? Да ли командирътъ трѣбваше да праща жандармитъ да се увѣрятъ истина ли е, или не, или той непременно да се распорѣди да дири свѣдения и убийците? Отъ тукъ ида до заключение, че нашата жандармерия не изпълнява дължността, за която е призована, за която и се плаща. Г. Главний Секретарь трѣбва да вземе въ съображение това да знае, че трѣбва да се пази по-голямъ надзоръ надъ жандармерията, да се пази тишината въ страната.

А. Хитовъ: Азъ неможахъ да се задоволя отъ обясненията на г-на Глав. Секре-

таръ. Той каза, че Деведжи-Али нemoжалъ да се искорени съ своята чета и то че нѣмало достатъчно жандармерия. Споредъ мене, да се говори това отъ оф. трибуна, значи правителството да се прогласи несъстоятелно да не може да помогне на населението въ едни нещастни случаи. Г. Глав. Секретаръ не може да ма обвинява, че не зная за мъркитѣ, които е взело правителството противъ това разбойничество. Напротивъ ще му кажа, че всичко добръ зная и зная, че е поставило трима жандарми сръщу тия разбойници. Азъ увѣрявамъ г-на Глав. Секретаръ и Обл. Събрание, че ако и за напредъ не се взематъ сериозни мѣрки противъ това разбойничество, тогава всичкото население ще се изсели, тамъ ще има повече разбойници, отколкото жители. И не мислете, че само тия шайки сж, които играятъ въ нашата областъ разбойническа роль. Такива се появяватъ въ Ямболско и другадѣ. Азъ моля Обл. Събрание да препорѣча на правителството да не отговаря то за такива случаи, че нѣма сръдства да помогне на населението въ единъ най-нещастенъ случай.

Дир. Кръстевичъ: Тогава пакъ ще кажа, че г. Хитовъ нищо не знае отъ взетитѣ мѣрки. Г-да, не е тъй. Вземали сж се мѣрки прѣзъ цѣлото лѣто. Напредъ се проводи цѣло отдѣление-послѣ още малко. Пишете, г-нъ Хитовъ, на вашитѣ приятели и питайте истина ли е това или не. Каза се, че имало и други шайки, не само оная на Деведжи-Али. Зная нѣколко разбойници избѣгнаха изъ гняжеството, именно двѣ три шайки, че сж преминали въ нашата областъ. И нашата жандармерия ги е преслѣдвала, на едно мѣсто се е сблъскала съ тѣхъ и тѣ се прѣснали. Г. Кьойбашиевъ каза, че когато се ударили ония 9 души търговци, секционний командиръ не се видѣлъ на мѣстото. Види се той е искалъ да види командирътъ, че отива. Но отишли жандарми, той не крие, мисля, това.

Милковски: По запитванието на г-на Хитова ни се каза отъ офиц. трибуна, че всички мѣрки, каквито трѣбвало били взети (*Дир. Кръстевичъ:* каквито се е можало). Но азъ поне ще кажа, че и ако се е проводила сила отъ тукъ, не зная дали тамъ на мѣстото е помислила, че трѣба да гони и прогони Деведжи-Али. А за да се надзирава мисля е длъжностъ на правителството. И г. Кръстевичъ всѣкога казвалъ, че жандармерията била малко, че искалъ и иска да се прибавятъ още толкова души, и съ това щела да се ограда нашата областъ. Азъ мисля, че въ всѣки департаментъ има по 120 по 200 души и ако е потрѣбало, повече сила, не ли е било възможно да се повикатъ отъ тѣхъ? Но азъ мога да кажа, че отъ тая жандармерия и 1500 души да се употрѣбятъ пакъ нemoжатъ нищо направи. И не още 60 души да се прибавятъ, но още 160 да се прибавятъ пакъ нemoже да стане нищо при скърбния фактъ, че командирътъ не знаятъ своитѣ длъжности. Въ работи за преслѣждане разбойници, както напиримѣръ въ Къзълъ-Агачъ, особено трѣба командиръ по-енергиченъ. Тамошниятъ командиръ не отговаря никакъ на длъжността си, и слѣдователно всички предписания, които сж се пратили, не е имало кой да ги изпълни. И да се не сърди г. Кръстевичъ, че тамошниятъ командиръ не е извършилъ нищо, а не е пакъ назначенъ да съди само дома си.

Д-ръ Дагоровъ: Както по запитванието на г. Хаканова занима се Обл. Събрание съ въпросъ отъ капитална важностъ, сѣщо и сега не ще бжде злѣ да се разисква по запитванието отъ г. Хитова. Защото той е въпросъ, отъ разрѣшението на който се добива улеснение въ материалното положение на населението, и още за запазване животътъ на хората.

Има една истина, г-да, истина горчива, но трѣба да се не крие. Г. Глав. Секретаръ, по прекращението на разбойницитѣ, каза ни, че сж се взели мѣрки, колкото е имало

възможностъ. Азъ мога да докажа на г-на Кръстевича факти, съ доказателства необорими и той ще се убѣди, че дѣйствително много мѣрки предварителни не сж се вземали и по причина на това сж ставали убийства, кражби, пожари, които постоянно взематъ по-голямъ размѣръ. Азъ нѣма да се простирамъ много, ще кажа само, че ако преброимъ въ Пловдивскійгъ Департаментъ въ разстояние на 2-3 години ще видимъ колко убийства и пожари сж станали. Г. Кьойбашиевъ каза, че завчера на едно мѣсто се взеѣкли 9 души. А тамъ всѣка година ставатъ по нѣколко жрѣтви безъ да се издиратъ веднажъ злодѣйцитѣ. Единъ кметъ се уби безъ да се е намѣрилъ убиецътъ. Единъ циганинъ миналата година се уби безъ да се открие убиецътъ. И това не сж голи думи, а факти. Миналата година между Красово и Наничери човѣкъ, какго си вървѣлъ на колата, убили го, запалили го съ газъ и убийцитѣ не сж намѣрени. Преди двѣ години тоже една жена въ Калюферъ като си отивала за манастира уби се; въ Троицкия проходъ се уби единъ търговецъ, въ Чирпанско тоже, въ Карловско тоже. Има още много убийства, които знаа, които азъ съмъ преглеждалъ като окол. лѣкаръ въ Карлово. А пакъ ако взема да изброявамъ пожари, кражбитѣ то ще стане дълго. Азъ мисля тоя въпросъ е отъ капитална важностъ, по който заслужва да се позанимаемъ и да премисли Обл. Представителство за мѣрки противъ това зло, което отъ день на день взема по-широкъ размѣръ. Колкото за факти дѣто поменахъ, счетохъ за длъжностъ да ги искажа понеже имаше случай и азъ вървамъ правит. ще вземе нѣкои сериозни мѣрки за напредъ поне.

С. С. Бобчевъ: Отгѣлямъ си думата, понеже въпросътъ е изчерпанъ (Гласове: изчерпанъ; изчерпанъ).

Предсѣд.: Прави ли се предложение за че въпросътъ е изчерпанъ?

Д-ръ Данювъ: Прави предложение, че въпросътъ е изчерпанъ.

Предсѣд.: Подкрѣпя ли се това предложение? (подкрепа се.) Моля, които сж за предложението да станатъ прави. (Приема се.)

Тѣй като по поводъ на това запитване нѣма направено предложение, то минаваме на 4 въпросъ отъ днев. рѣдъ, — прочитанне рапорти отъ комиситѣ. Моля, ако има приготвени рапорти отъ комисии, да се прочетатъ. (Нѣма).

Дневний рѣдъ е изчерпанъ.

Кога да бжде идущето засѣдание? (Гласове: утрѣ.)

Предсѣд.: Има тройно запитване отъ г. Нейчова, върху паспортитѣ. Желас ли Събранието да се тури на първия днев. рѣдъ? (Желас). г. Секр. ще го прочете.

Секр. Д-ръ Данювъ: (чете)

Депутатътъ Вълко Нейчовъ отправя на правителството слѣдующето трояко запитване:

1° Правителството има ли намѣрение да прекъсне неправдата, която има въ фактътъ отъ полицейскитѣ власти, да каитатъ паспортитѣ на пѣтницитѣ колчемъ тѣзи послѣднитѣ минаватъ за граница, като се взема за всякой каитъ по 5 гр. златни?

2° Правителството има ли намѣрение да прекъсне неправдата, която има въ фактътъ отъ полицейското управление да изисква отъ искащитѣ паспортъ или каитъ на паспортъ за граница неопредѣленно поржчителство за нѣкакви си неопредѣлени отговорности, и то въпреки фактътъ, че тия пѣтници сж снабдени съ свидетелства, всякой отъ кметството на общината, на която е членъ или въ която обитава?

3° Що е направило правителството за да добие премахването на митницитѣ между областта и Княжеството България?

Ив. Тонджоровъ: Имамъ да дамъ едно запитване. (Подава го на бюрото).

Секр. Данчовъ: (чете)

Какви мърки е взело правителството, или мѣри да вземе за реформиране на тъмницитѣ — реформиране, което да олѣгчи колко-годѣ злото състояние на затворенитѣ и отъ друга страна да умали разноситѣ на хазната.

Предсѣд.: Желаетъ ли Обл. Събрание да се тури на дневенъ рѣдъ запитването на Г. Тонджорова? (желаетъ). Тогава то остава за вторий дневенъ рѣдъ.

Милковскій: Моли да се тури на дневенъ рѣдъ и едно мое запитване, върху правилника за речното риболовство (чете го):

Мислили правителството да държи въ сила и за напредъ правилника за риболовството по рѣкитѣ въ областта?

Предсѣд.: Приема ли Обл. Събрание да се тури за 3-й въпросъ на дневенъ рѣдъ? (приема).

Има ли нѣкой да направи друго предложение?

Ив. Герджиковъ: Моля Обл. Събрание да приеме и едно мое запитване, именно (чете):

Какво е направило правителството съ рѣшението на Обл. Събрание да направи заемъ отъ 60,000 хиляди лири; и ако е направило тоя заемъ кога и какъ мисли да го распредѣли по земеделѣческитѣ каси?

(Гласове: тоя въпросъ е свършенъ).

Предсѣд.: Желаетъ ли Обл. Събрание да се тури на днев. рѣдъ? (желаетъ).

Т. Кесяковъ: На това запитване на Г. Герджикова има да отговора, че е направенъ заемътъ отъ 60,000 т. л. и е раздѣленъ по земеделѣческитѣ каси, така щото...

Ив. Герджиковъ: Съ предложението си азъ се неотнасямъ до Г. Кесякова, а до правителството. И не зная като какъвъ и защо Г. Кесяковъ ми отговаря. Ако Обл. Събрание приеме, да го постави на дневенъ рѣдъ.

Предсѣд.: Желаетъ ли Обл. Събрание да се тури на дневенъ рѣдъ? (желаетъ).

Идущето заседание ще стане утрѣ. Ще стане провѣрка.

Секр. Руселиевъ: (Чете поименний списъкъ).

Предсѣд.: Отсутствувать съ отпускъ: Д-ръ Стояновичъ, Христовъ, Гуневъ, Наумовъ, Маджаровъ, Бракаловъ и Консуловъ. Безъ отпускъ: Митр. Григорий, Гешовъ и Фр. Райнолди.

(Край въ 6 1/2 часа.) сл. пл.

Предсѣдатель: *Д-ръ Странски.*

Подпредсѣдатели { *К. Калчовъ.*
 { *Ив. Х. Петровъ.*

Секретари { *Д-ръ Данчевъ.*
 { *Я. Руселиевъ.*

Стенографъ: *Ив. А. Шандаровъ.*